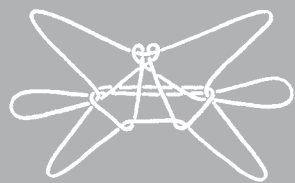
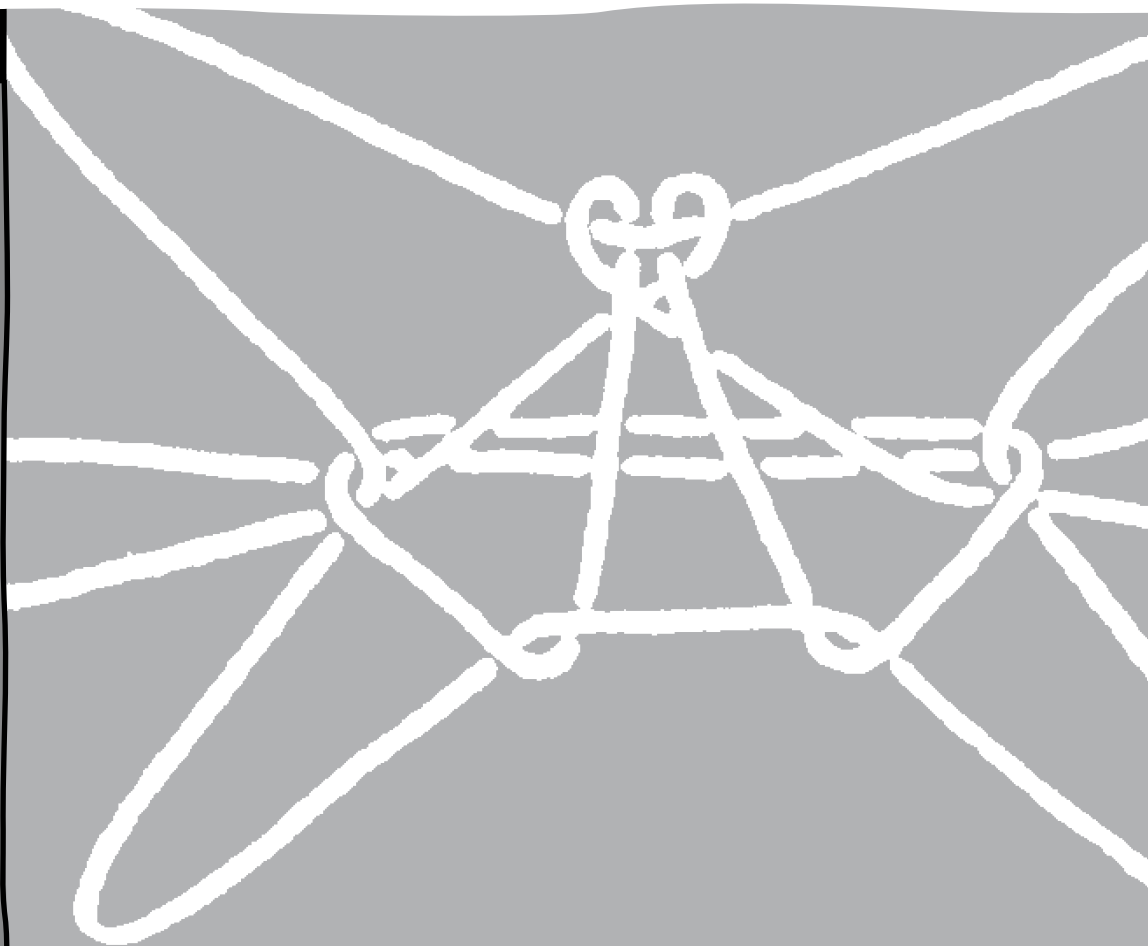

AVATANGIISILERINERMI TAAGUUSERSUUTIT

OQAASILERIFFIK

Siulequt

Avatangiisinut sammisumik teknikikkut taaguutitut takussutissiaq manna pilersinniakkatut ingerlassap ”Kommunini avatangiisit”, KANUKOKA’p, Kalaallit Nunaanni Kommunit Kattuffiata, ataani ingerlataasup pilersitaraa. Pilersinniakkatut ingerlassaq taaneqartuq Miljøstyrelsep Dancea aqqu-tigalugu aningaasaliussaani aningaasalersugaavoq, taassuma siunertaralugu kommunini teknikerit avatangiisinut tunngasutigut ilisimasaniq eqiteriveqalersinnissaat.

Pilersinniakkap 2003-mi aallarteqqaarneraniilli malugaarput nutsikkat avatangiisinullu tunngasutigut atortussiat kommunini assigiinngitsuneersut aamma Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfimmeersut oqaatsit tungaasigut pitsaassutsimikkut assigiinngisitaartorujussuusut. Avatangiisinut tunngasutigut kalaallisut taaguutit ilarpassui nutserneqarnerit tamaasa ”nutaamik nassaareqqinneqartarput”. Qallunaatut taaguut ilaannikkut kalaallisut takisuumik passukkuminaatsorujussuarmik nas-suiarlugu nutserneqartarpoq, allaallumi allaatigisap ataatsip iluani assigiinngitsunik arlalinnik nutserneqarsimasinnaasarluni, tamannalu paatsiveerutsitsisarpoq piffissaajaataaqisumillu paatsoortitsinnaasarluni.

Taamaariarmat tamakkulerisitat Oqaasileriffik 2005-imi upernaakkut attavigaat taavalu teknikip/avatangiisit tungaatigut taaguutiniq assigiiaartunip pilersitsinissaq siunertaralugu suleqatigilerlugu. Taaguutiniq nalunaarsuinikkut siunnerfiussatut aalalajangiunneqartut tassaapput avatangiisinut tunngasutigut sumiiffinni ataasiakkaani nunalu tamakkerlugu oqaasissaqartuusut, kiisalu teknikerit taaguutiniq tamakkuninnga ulluinnarni atuisuusut.

Taaguusiussanik tigooraavigineqartut tassaapput avatangiisit pillugit peqqussut atuuttoq nalunaarutillu tassunga atasut, avatangiisit pillugit peqqussutissamat nutaamut siunnersuuut 2005-imeersaq, Namminersornerullutik Oqartussat Eqqakkanik passussinissamat Pilersaarusiassaannut 2008-2011 siunnersuut, aamma avatangiisinut tunngatillugit pilersitsiniarluni ingerlassat Dancea aqqu-tigalugu aningaasaliussaani aningaasaliiffigineqartut arlallit

– pilersinniakkatut ingerlassat tamakkua nalunaarsorneqarnerat uani takuneqarsinnaavoq:
www.kanukoka.gl/4622

Naqitertitaq una taaguutiniq 205-inik imaqarpoq, taakkualu avatangiisit eqqarsaatigalugit teknikimut tunngasut tamakkeqqajannigilaat. Taamaattumik taaguutitut takussutissiaq una saqqummiuteqqaak-katut nutarterneqartuurtussatut isigineqarpoq. Taanna suliarineqaleqqaar-malli taaguutiniq 200-nik imaqartussatut killiligavaoq, taamaattumillu oqaatsit avatangiisinut tunngatillugu ilaasariaqavissorinarsinnaasut ilarpaalussui ilanngunneqanngillat. Oqaaseq ”Avatangiisit” tamatumani Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfiup avatangiisinut immikkoortortamut, mingutsitsinerup killilersimaarneqarnissaanut akiorneqarnissaanullu tunngatillugu pisortatigut sulianik ingerlassaqarfiusumut, aamma pinngortitamut immikkoortortamut, pinngortitamik sernissuiniarnermut tunngatillugu pisortatigut sulianik ingerlassaqarfiusumut avinneqarsimanager naapertorlugu isumaqartitaa-voq. Tassa imaappoq taaguutit soorlu iffik aamma uumassusiffitassigiinngisitaarnerat pinngortitamut tunngassuteqartut ujaraluaaraanni nassaarineqarsinnaanngillat.

Naqitertitamik aaqqissuisut tassaapput cand. phil. Kitte Vinter-Jensen, KANUKOKA, aamma cand. mag Lisathe Møller Kruse, Oqaasileriffik. cand. mag. Bolatta Vahl, suliap aallarteqqaarnerani aaqqissuisunut suleqataavoq.

Cand. phil. Kitte Vinter-Jensenip taaguutit nassuiarneqartussat toqqartugarai qallunaatullu isumasiuutissanut aallarnisaatitut missingersuutit suliaralugit. Taamaaliortoqareermat isumasiuutit tamak-kuninnga immikkut ilisimasaqarluartunit upper-narsarneqarput, taaguutillu pineqartumut tunngatillugit eqqortumik, aamma Kalaallit Nunaanni inatsisinut naapertuuttumik isumasiorneqarsimanageri qulakkeerneqarlutik. Taassuma aamma pilersinniakkamik aaqqissuisuusut aqutarai taavalu aamma naqitertinnissaanut nutserneqarnissaanullu aningaasassarsissullugu. Peter Frederik Rosingip taaguutit isumasiuutit qallunaatuumiit kalaallisuunngortitarai.

cand. mag. Bolatta Vahlip cand. mag. Lisathe Møller Krusellu taaguutitut takussutissiap nunani assigiinngitsuni taamaattulerisartut akornanni akuerisaasunik periaaseqarluni ingerlanissaa qulakkiigaraat. Taakkua kalaallisut taaguutaareesut nalunaarsorpaat, taavalu kalaallisut taaguutissatut siunnersuusiorlutik periaaserineqartartut taaguutinullu takussutissiartaatsit maleqqissaarlugit, taamalu soorlu assersuutigalugu taaguut isumasiuullu immikkoortilluinnarlugit, aamma taaguutit atoqqiinnarlugit isumasiuutit atornaveersaaqqissaarlugit. Taamaalioreernermi taaguusiutassatut siunnersuutit immikkut ilisimaqqissaartunut kalaallisut oqaasillinnut saqqummiunneqarput, taakkualu tamakku uppersaasertarpaat imaluunniit taaguutip eqqoqqissaartumik paasineqarnissaminut pisariaqartumik imaqarnissaa qulakkeerniarlugu taaguusiunneqarsinnaasunik allanik siunnersuuteqartarlutik, taaguutit pioreesut ulluinnarni atuulluurtut innimigalugit.

Martha Labansen
Pisortaq
KANUKOKA

Carl Chr. Olsen
Oqaasileriffiup pisortaa

Qujassut

Taaneqareesutut periaatsip atorneqartup immikkut ilisarnaatigaa pineqartumut tunngasunik immikkut ilisimaqqissaartut, taaguutitik sammisaqatigiinnik taagorneqartut, atorluarneqarnerat. Taaguutitik sammisaqatigiit tassaapput inuit taaguutini pineqartunik assigiinngitsunik suliamut ilinniarsimasaminnut aamma ulluinnarni tamakkuninnga atuinikkut paasisimaqarluartut, tassaasut avatangiisinut tunngasutigut teknikerit, uumaatsulerinermi ingeniørit, kommunit eqqakkanik passussiviini ingerlatsisuusut aamma kommunit teknikkikkut ingerlatsiviini sulianik ingerlatsisuusut. Naqitertitap matuma massakkorpiaq pisinnaasat naapertorlugit sapinngisamik annerpaamik paasissutissiinissaa eqqortuunissaalu qulakkeerniarlugit suleqataasorpasuppup, tamatumunngalu atatilugu qutsaviginiarpavut fuldmægtigeusut Jørgen Johansen, Laura Storm Henriksen, Anette Hansen aamma Immikkoortortami pisortaq Tina Kreutzmann Petersen, Namminersornerullutik Oqartussani Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfimmeersoq, Stationsleder Claus Espersen, Mokana, Miljøchef Thomas Lyngholm, RenoNord, Ingerlatsinermut pisortaq Viili Hansen, Aasiaat Kommunea, ingerlatsinermi aqutsisuusimasoq Kim Lund Stidsen, Qaqortup Kommunea, Installatør Jens Kristian Reimer, Rambøll, Mads Reimer, Aasiaat Kommunea, Ingeniør John Telling, IAP, Ingeniør Hans Ulrik Skifte, Nuup Kommunea, James Bianco, Nukissiorfiit, Driftsleder Allan Lyberth, Qaqortoq Kommune, lektor Birgitte Hoffmann DTU, Civilingeniør Jan Poulsen, Force Technology.

Immikkut qutsaviginiarpavut Specialkonsulent Per Ravn Hermansen, Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfik, aamma Bygningskonstruktør Hans Fredrik Olsen, Rambøll, taaguutit isumasiuutillu oqaatsini arlariiusuni eqqortuunerinik uppersaasiiniallutik angisuumik sulisimasut. Peter Frederik Rosing nutserilluarsimanini pillugu immikkut qutsavigineqarpoq.

Kiisalu aamma NunaFonden naqitikkap iluarsartuunissaanut naqiternissaanullu aningaasartuutitut matu-sissutissanik 60.000 kr.-nik aningaasaliisimaneranut qutsavigaarput.

NunaFonden

A

aalannguunnerpaaffissap killinga *oq. marl.*
illuliorfissat mingutsinneqarsimasut qulaanni silaannarmut (illup iluani aamma silami silaannaq) aalannguunnerup akuerineqarsinnaasup qaffasin-nerpaaffia

engelsk evaporation criterion

afdamplingskriterium

Agenda 21 *ateq*

isumaqarpoq ullormut oqaluserisassat – imalu-unnit ”suliarisariaqartut”. Agenda 21 isumaqarpoq ukiut 2100-ssaani nunarsuaq tamakkerlugu nungusaataannngitsumik piorsaaneq*

oqaaseqarfiginnissut

”Nunarsuaq isigalugu eqqarsarit - sumiiffigisani iliuuseqarit” – 1992-imi Riomi isumasioqatigiinnermi oqariartuutit ilaat, tassuuna erseqqis-sarneqarluni nungusaataannngitsumik piorsaane-
rup* angunissaanut nunarsuarmi avatangiisitigut ajornartorsiutit anigorneqarnissaanut sumiiffigi-sami suliniuteqarnissap apeqqutaanera. Innuttaasut, inuinnaat suliniaqatigiiffii, suliffiit sumiif-fimmilu pisortaqarnikkut aqutsisuusut sumiiffigi-sami Agenda 21-mut atasumik pilersinniakkat suleqatigiissutigaat. Tassa imaappoq avatangiisit ulluinnarni eqqarsaatigineqartuarnissaat pilersin-
niarsarineqarpoq, aamma nungusaataannngitsu-mik piorsaaneqarpoq* innuttaasut kikkullu tamar-mik oqartussaaqataanerata allanngoriartortitsine-ranni angusariniarsarineqarpoq.

engelsk Agenda 21

Agenda 21

ajocusiinerup sunniutaa *oq. marl.*

inuit piliaannik peqquteqartumik mingutsisine-rup avatangiisinut ajoqutaasumik allanngortitsi-nertut nalilerneqartup kingunera

skadevirkning

akiliut *t*

tassaavoq pisortat aningaasartuutiminnut taarsiu-tissatut innuttaasunut suliffinnulluunnit akileq-qusinnaasaat, sullissinernut taassuma pissarsiari-saanut atasumik aningaasartuutitut matussutis-satut

oqaaseqarfiginnissut

Eqqakkat tungaatigut akiliummik akiliisitsinissa-mut tunngavissaq eqqakkat pillugit nalunaarum-

miippoq. Akiliut akileraarutaananiluunnit akitsuutaannigilaq.

gebyr

anartarfiit imaat *oq. marl.*

inuit quui anaallu (anartarfilerineq*)

oqaaseqarfiginnissut

Namminersornerullutik Oqartussat anartarfiit imaartakkat peqqinnissamullu atatillugu imikoo-rut pillugit nalunaarutaanni nr. 27-imi, 17. sep-tember 1993-imeersumi anartarfiit imaat* tassaa-tinneqarput anartarfinnit qanoq ittunilluunnit imikoorut sunaluunnit, tamannalu Avatangiisi-nut Pinngortitamullu Pisortaqrarfiup nalunaaruti-gaa nalunaarutit nutarterneqarnissaani iluarsine-qartariaqartuq. Anartarfiit imaat* imikoorummik taagukkanut ilaasariaqannigilaq, pisortaqarnikkut aqutsinermi tamanna eqqakkatut naatsorsuunne-qartariaqarpoq, naak kueraavikkoortillugit imaa-nut eqqarneqartaraluartut.

latrin

anartarfilerineq *t*

anartarfiit imaat* imaartakkanut katersorneqar-tartut

oqaaseqarfiginnissut

Tamakku amerlanertigut kueraavikkoortillugit imaanut kuineqartarput.

natrenovation

anartarfimmit imikoorut *oq. marl.*

anartarfinnit imeq minguttoq* kuuffiineersoq (anartarfiit errortortakkat)

engelsk black/toilet wastewater

sort spildevand

angerlarsimaffinniit igitassat *oq. marl.*

tassaapput angerlarsimaffinniit eqqakkat* suul-luunnit, angerlarsimaffinneersut eqqagassaqati-giiaanik* arlalinnik pilersitsisartut – eqqagassat nalinginnaasut*, eqqagassat angisuut*, pisat ami-akkui, kiisalu igitassaqatigiiaat* annikinnerusu-mik immikkuukajaartut, soorlu uuliakut akooru-tissakullu, elektronikikut

oqaaseqarfiginnissut

Eqqakkat* tamakku suuneri aamma sumut inissi-tassaaneri najoqqutaralugit immikkoortiterneqar-sinnaapput.

engelsk household rubbish
husholdningsaffald

aniatitsineq t

sananeqaatinik issoqqasuniittunik, imerpalasuniittunik imaluunniit gassinngortunik mingutserutaasunik aallararitsineq/aniatitsineq

oqaaseqarfiginnissut

Assersuut: Svovldioxid pujoorfikkut aniatitaq, soorlu assersuutigalugu nal. akunneranut kiilunut uuttugaq.

engelsk emission
emission

aniatitsivallaarnissap killinga oq. marl.

sananeqaatip silaannarmi suliffiup eqqaavimmigut aniatitaatigoortup akuissusiata killissaa

oqaaseqarfiginnissut

Piffissap misilitaaviusup ingerlanerani uuttortaa-soqartarpoq, aamma taamaallaat suliffik ingerlattillugu uuttortaa-soqartarluni.

emissionsgrænseværdi

aningaasat tunngavigalugit

sunniuteqarneq oq. arl.

nioqqusiat assigiinngitsut akitsuusernerisigut, tapiissutilernerisigut isumaqatigiissutigullu (eqqagassaqalersitsisut*) pissusilersornerannik sunniinarneq

økonomisk styringsmiddel

aqerloq t

pinngoqqaat aamma saffiugassaq oqimaatsoq* toqunartoq*, timimut akulerukkaangami anner-tusiartulersartooq anillatseqqinneqarsinnaanngit-sorlu

oqaaseqarfiginnissut

Umaatsulerinermermi taaguataa: Pb. Aqerloq ator-neqarnerusarpoq akkumulatortini, qalissiat ila-nerisa qalliutaattut, aalisarnermi atortuni aam-ma PVC-mi*. Benzinamut motorit orussaannut siornatigut tetraethylblytut akuliuqqartarpoq. Aqerloq meeqqat ilikkariatortnerannut pissu-siinullu sunniuteqartarpoq silassorissusiinillu ajoqusiisinnaalluni.

engelsk lead
bly

aqqusaartuinerup annertussusia oq. marl.
atortussiat oqimaassusilikkat salinneqassagunik salinneqannginnerminni silaannakkoortitat pif-fissap aalajangersumik sivissussuillip (soorlu nal. akunnerata imaluunniit sekuntip) ingerlanerani ingerlaartut

oqaaseqarfiginnissut

Aqqusaartuinerup annertussusia avatangiisinut naviananngitsutut akuersinermut* atatillugu eqi-terussimasut akuerineqarsinnaasut aalajangerni-arneranni pingaaruteqarpoq.

engelsk mass flow
massestrøm

aqqusaartuinerup annertussusianik paasiniaaneq oq. arl.

annertussutit, qanoq takussaaticgissutit ator-neqarnerilu pillugit nassuiaaneq, tassa imaappoq sananeqaatip kaaviiaritaanera tamaat

oqaaseqarfiginnissut

Tamanna pinngoqqaarnermiit nunguneg tikillu-gu misissuinermut, tassa aqqusaartuinerup piuleq-qaarfimmiiit suujunnaarnermut* annertussusia-nik* nalunaarsueqqissaarnermut atatinneqarajup-poq, tassa imaappoq sananeqaatip piiarneqarne-raniit/allanngortinneqarneraniit ator-neqarnera aqqusaariarlugu nungutinneqarneranut immaqaluunniit atoqqinneqarneranut*.

engelsk mass flow analysis
massestrømsanalyse

arrorsaasat uumassusilinnersooq oq. marl.

sananeqaat uuliamik, orsumik, plastimik sanane-qaatinillu imermit arrortinneqarsinnaanngitsunik allarpassuarnik arrortitsillaqqisooq, imerpalasoq ikumanertooq

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu: Acetone, cellulosefortynder, ethanol, xy-lol, heptan, qalipaassagaanni, qalipaasiutillu sa-linniaaraanni qalipaatinut imerpallarsaataasinnaasut. Arrorsaasat uumassusilinnersut ilaatigut qillersaatini lakkini, qalipaatinu, ussisaatini maqittakkani aamma qisunnaat anaveersaatini ator-neqartarput. Arrorsaasat uumassusilinnersut inuup amianik ajoqusiisinnaapput. Ameq or-suiarneqartarpoq nungutinneqarlunilu, qullooq-qajaalerluni, eksemqaleratarsinnaalerlunilu. Ar-rorsaasat uumassusilinnersut sivissuumik najuus-sortarsimagaanni qaratsakkut sianitutigullu kat-sorsarneqarsinnaanngitsumik ajoqusiisinnaapput.

* oqaatsimut naqitikkamiittumut innersuussutaavoq

Malunniuttarneri tassaasinnaapput puiguttorneq, annilaangakujunneq isumaloqqajaanerlu, kingornalu tarnip pissusiatigut allanngornerujussuit, soorlu nikallorujussuarneq.

engelsk *organic solvent*
organisk opløsningsmiddel

atasunik isaterineq *oq. marl.*

atasunik ingutserineq *oq. marl.*

assaat atorlugit isaterineq, soorlu elektronikunik/eqqakkat* EE-nik*

demontering

atoqqiineq *t*

atortussianik igitanik atoqqiinnermut*, pioqqilersitsinnermut* iluaqutigeqqinnerinullu* ataatsimoortumik taaguut

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu eqqakkanik katersuilluni atoqqiineq*, saviminermik, kanngussammik, aluminiumik aatsitassanillu erlinnartunik katersueqqinneq.

engelsk *recycling*

genanvendelse

atoqqiineq *t*

eqqakkat suussuseqatigiikkuutaat immikkoortut* pissuseqqaavisut pissuseqartillugit atoqqinnerat

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu puiaasat errorrtornerat salinnerallu, taamalu atoqqinneqarsinnaalernerat.

engelsk *recycling*

genbrug

atoqqippaa *o*

suulluunniit atoqqinneqarnera, toqqaannartumik imaluunniit nioqutissiornermi

engelsk *recycle*

genanvende

atoqqitassangortitsineq *t*

atortussiamik atoqqitassiorneq

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu 1. akkumulatorikuni aqerlortalinni aqerloq* atoqqitassiarineqartarpoq, 2. aatsitassarsiornermi, ujaqqanik aserorterivimmi aatsitassat ujaqqani aatsitassartalinniittut sinneruttunit (seqummarissut*) immikkoortiterneqartarput.

engelsk *concentration of a mineral*

oparbejdning

atoqqitassaasivik *t*

sumiiffik innuttaasut eqqakkat* amerlanersaan-nik immikkoortiteriffigalugu tunniussivigisinnaa-saat, containererpasuit allagartaqartitertarput eqqakkat* assigiinngisitaartut sumut tunniunneqarsinnaasut takutilugu

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu ilaat pequtinut, ataaseq elektronikinut, ataaseq nillataartitsivinnut qerititsivinnullu il.il.

engelsk *recycling centre*

genbrugsplads

atorluaaqqiineq *t*

minnerpaamik amiakkoqartitsilluni sapinngisamik annerpaamik atueqqittarnermut tunngatilugu oqartarneq

engelsk *cradle to cradle*

fra vugge til vugge

atortorissaarutit avatangiisinut

mianerinninnerpaat *oq. arl.*

avatangiisit illersorniarlugit teknikikkut periarfissap pitsaanerpaap atorneqartariaqarneranik tunngavittut periaaseq

oqaaseqarfiginnissut

BAT= Best Available Technology, nutsernera:

Teknik pissarsiarineqarsinnaasoq pitsaanerpaaq.

engelsk *BAT principle*

BAT-principet

atortussiat timip sananeqaataanik

innarliisinnaasut *oq. arl.*

sananeqaatit imaluunniit nioqutissiat anersaartornermi najuussorneqarnermikkut, iineqarnermikkut imaluunniit ameq aqutigalugu timimut isernermikkut timip kingornussaasigut ajoqusii-nermik pilersitsisinnaasut akulikinnerulersitsisinnasulluunniit

engelsk *mutagenic compounds*

mutagene stoffer

atuisussaataaneq *t*

inatsit atuuttoq naapertorlugu piumasaqaat kikkulluunniit eqqagassaqalersitsisut* kommunip eqiteriviinik innersuussisarnikkullu aqqissuussineranik atuinissaannik peqqussutaasoq

benyttelsespligt

avatangiisimik ajoquserneqarsimasumik

pilersitseqqinneq *oq. arl.*

assersuutigalugu nunaminermik, nunap ilaanik,

tatsip immalluunniit ilaanik pilersitseqqinneq
retabling af beskadedet miljø

avatangiisinik ajoqusiisinnaaneq oq. marl.

tassaavoq suulluunniit nammagassinneqarnera
oqimaatumilluunniit nanerneqarnera

oqaaseqarfiginnissut

Oqaaseq taamatukanneq isumaqartillugu avata-
ngiisinut tunngatillugu atorneqartarpoq sanane-
qaatinik minguterutaasunik imaanut, nunamut
silaannarmullu aniatitsinermut tunngatillugu.

Oqaatsip isumaata imarisaa pitsaanngitsumik er-
sersitsisuuvoq artorsiineq angivallaalerpat sunniu-
taata pitsaanngitsusinnaaneraniq oqaluttuartoq.

engelsk environmental pollutants (eg. Miljøbe-
lastende stoffer)

miljøbelastning

avatangiisinik aqutseriaaseq oq. marl.

suliffinni, kommunini, suliffeqarfinni inissiaqar-
finnilu avatangiisinut tunngasumik suliap tullerii-
aarnilersornissaanut sakkussat

oqaaseqarfiginnissut

Avatangiisinik aqutseriaatsini ilisimaneqarner-
paapput nunani tamalaani atugaasut EMAS (EU)
aamma ISO14001, taakkunani nioqutissiortuu-
sup nammineq aalajangertarlugu avatangiisit eq-
qarsaatigalugit piumasarisat qanoq ittut suliffiup
eqqortinniassanera, avatangiisilli eqqarsaatigalu-
git ingerlaavartumik pitsanngoriartortitsinissami-
nut pitsanngorsaatililu tamakku uppernarsarnis-
saannut pisussaatittarluni. Taama periaaseqartut
avatangiisit eqqarsaatigalugit sulinerat avataane-
ersunit kukkunerisorneqartartussaavoq.

engelsk environmental management system

miljøledelsessystem

**avatangiisinik atuinermik
akuersissut oq. arl.**

tassaavoq naalakkersuisut (peqqussummi atuut-
tumi nalunaarsukkat malillugit) suliffeqarfim-
nut mingutsitsinerusunut*, mingutsitsissummik
killilimmik (pujoq, pisorpalluk, tipi, eqqakkat
il.il) aniatitsinertalimmik nioqutissiornissamut
Avatangiisit pillugit peqqussummi kapitali 5 (§
16) naapertorlugu akuersissutaat

oqaaseqarfiginnissut

Akuersissummut atasumik nalinginnaavoq mi-
ngutsitsinerup killilersimanissaanut nammineer-
lunilu nakkutilliinissamut maleruagassat assigiin-
ngitsut aalajangersarneqartarnerat.

miljøgodkendelse

avatangiisinut ilisarnaat oq. marl.

ilisarnaat immikkut ittoq nioqutissiap taassu-
maluunniit puuata qaani takuneqarsinnaasoq, ni-
oqutissiap avatangiisitigut, nukimmik atuinik-
kut aamma/imaluunniit atuussinnaassutsikkut
piumasaqaatinik erseqqarissunik eqqortitsisuune-
ranik takutitsisoq

oqaaseqarfiginnissut

Takukkit: qussuk* aamma naasoq*.

engelsk ecolabel

miljømærke

avatangiisinut tunngatillugu

iliuseqarnissamut pilersaarut oq. arl.

taama oqarnermi pineqarput kommunalbestyrelse
avatangiisit eqqarsaatigalugit anguniakkaminik
politikiminillu eqqortitsisinnaaqqullugu pilersaa-
rusiarpassuit, tassa pilersaarutit sukumeeqqissaar-
tut, taava kommunip avatangiisit tungaatigut
ataatsimoortumik suliniutigisai kiisalu ingerlatas-
sanut ataasiakkaanut pilersaarusiit pisariitsuliat

miljøhandlingsplan

avatangiisit mianeralugit aqutsineq oq. arl.

suliffimmi, kommunimi, atuarfimmi imaluunniit
inissiaqarfimmi avatangiisinut tunngasumik tul-
leriaarluakkamik ingerlaavartumillu sulineq

oqaaseqarfiginnissut

Avatangiisit mianeralugit aqutsineq ukiup inger-
lanerani imatut tunngavilerneqarajuppoq:

- Avatangiisit pissusiinnik nalunaarsuineq (na-
atsorsuutit piujuartitsinissamut attuumassutil-
lit*)
- Avatangiisinut politikimik siunnerfissanillu
aalajangersaaneq

* oqaatsimut naqitikkamiittumut innersuussutaavoq

- Iliusissamik pilersaarusionerq – kiisalu
- Avatangiisinut tunngasumik sulianik naliliineq.
Avatangiisinik aqutseriaatsini* avatangiisinut
tunngasumik suliap ukiut tamaasa ingerlajuartu-
mik tullerijaaarlukkamilu ineriartortinneqarnis-
saa qulakkeerneqartarpoq.

engelsk environmental management
miljøledelse

**avatangiisit mianerinissaannut
ilitsersuut** *oq. marl.*

nioqutissianik imaluunniit sullissinernik pissar-
sinermi avatangiisinut tunngasut qanoq iliorluni
eqqarsaatigineqarnissaannik ilisimatitsineq ilit-
sersuinerlu

miljøvejledning

B

batteriinik immikkoortiterineq *oq. marl.*
orsussanik immikkoortiterineq *oq. marl.*

batteriinik pissuseqatigiikkuutaanut immikkoor-
titerineq, atoqqitassanngortitsineq*, inissiineq*
imaluunniit suujunnaarsitsineq

batterisortering

BTEX *naal.*

taaguutaavoq Benzenimut, Toluenimut, Ethyl-
benzenimut aamma Xyleninut pinnguutaasunut
aalannguutiasunut

oqaaseqarfiginnissut

Siumugassaavoq benziinami, arrorsaadini pin-
ngoqqaatinit uulianit pisunit aamma aamarsuit
stenkulit usserutaanni.

engelsk BTEX
BTEX

C

cadmium *t*

pinngoqqaat aamma saffiugassa qoqimaatsoq*
toqunartoq*

oqaaseqarfiginnissut

Uumaatsulerinermi taaguutaa: Cd. Batteriini im-
meqqittartuni atorqeartarpoq, savimernit sisaal-
lu manngertornernaveersaataattut atorqeartarluni,
plastikit qalipaataanni, qalipaadini nalinginna-
asuni atortorissaarutinilu allarpassuarni akugitin-
neqartarluni. Cadmium ikummatissani uumassu-

silinnit pilerfeqartuneersuni* annikitsunnguul-
luni akuuvoq, tupalli pujuani annertunerujussuu-
sarluni. Cadmium naasuni ajornanngitsumik
akuliuttarpoq naasuni uumasunilu annertusiar-
tortarluni. Inuit tinguini tartuinilu cadmium an-
nerusumik annertusiaruaartarpoq ilaatigullu
tartut sulisinnaajunnaarsittarlugit, saarnit san-
ngiillsillugit napiasunngortittarlugit puannik al-
lannguisinnaalluni kræfteqalissutaasinnaallunilu.

engelsk cadmium
cadmium

CFC *naal.*

ChlorFluorCarbonerimit naalisagaavoq, nioquti-
gineqarluni “Freon”-imik taaneqartarluni ilisima-
neqarnerusoq, sananeqaatit ozoneqarfimmik nu-
ngukkiartuutaasunik sananeqaatinik ozonimik
nungujartortitsisunik* taaneqartartut ilagaat

oqaaseqarfiginnissut

CFC gassit toqunartuunngillat, pingaartumik nil-
lataartitsissutit atorqeartartut. Siornatigut qil-
lertuusani tissalukaartitsissutini, nillataartitsivin-
ni, qapunni il.il. atorqeartaraluarput sulilu nilla-
taartitsivitoqqani siumugassaallutik. CFC nunar-
suup silaannartaata qutsissortaata stratosfærip
ozonertaanik nungujartortitsisarpoq aammalu
seqernup kissarnerata nunarsuup silaannartaanit
utersaanngitsoorluni uneraannartarneranut peq-
qutaqaataasarluni. Taama sunniuttarmat* freon/
CFC nillataartitsivitoqqanit/qerititsivitoqqanit pi-
iaqqaarlugu aatsaat tamakku iginneqartarput.

engelsk CFC
CFC (Freon)

D

dioxin *t*

Pinngoqqaatinut eqimattanut polychlorerede din-
benzo-p-dioxininut aamma dibenzofuraninut
ataatsimut taaguutit atorqeartarpoq. Dioxinit
furanillu* assigiinngitsut 210-upput assigiinngit-
sorpasuarnik toqunassuillit uumasuni nerisariit-
tuni eqiterukkiartorsinnaassuillit (uumassusi-
linni eqiterukkiartorneq*). Nioqutissiatut ator-
tussiarineqartanngillat, kisianni ikuallaanerni
suliffissuqaarnikkullu piliat pileriartornerini klor
amma sananeqaatit uumassuulinneersut* ataat-
sikkut piugaangata piaarinaatsoortumik pilersar-
put. Dioxinip pilerfigisartagaa pingarneq tassaa-
voq eqqakkanik ikuallaaneq*. Orpippassuit

ikuallanneri dioxinip pinngortitami pilerfiisut naatsorsuunneqartarput.

oqaaseqarfiginnissut

Dioxin ataatsimoortunut POP*-inut ilaavoq, taak-kunangga ajornerpaat 12-it oqarluuatigalugu ”du-sinit ipertuut”-nik taaneqartarlutik, taakkunun-ga ilaallutik DDT aamma PCB. Dioxin avata-ngiisini arriitsuvaqqamik nungujartortarpoq imer-mullu akulerunneq sapingajalluni, akerlianilli or-suusunut akuleruttarluni. Dioxin taama piginnaa-neqarnermigut uumasut nerisariiaattut orsuanni eqiterukkiartortarpoq, taamaammallu nerisassat orsullit, soorlu puisit, arferit aamma eqaluit/kapi-sillit dioxinimik akoqarsinnaapput. Angisuumik pineqartillugit (toqunartuninnermi) ammimi nap-paat katsorsarneqarsinnaanngitsoq (chlorance) takussaasarpoq, aamma tinguup enzymiliornera-nut sunniutit arlalitsigut tinguup qumarnerinik toqutaasartunik kinguneqartarput. Piffissami si-visuumi dioxinimik annikitsukkuutaamik sunni-gaanermi nappaatinut akiuussutissaqarnerup mil-linera takusassaalersarpoq, kinguaassisinnaaneq annikillilluni, kræfteqartarneq akulikillilluni, ki-ialu naartut ajoquserneqartarlutik. Tassa taama annikitsukkuutaamik sivisuumik sunnerneqartar-neq Kalaallit Nunaanni ajornartorsiutaavoq.

engelsk dioxin

dioxin

E

eqqaavissuaq t

eqqaavissuarnut / eqqakkanik uninngatitsivinnut taaguutigiumaneqartarpoq

engelsk dump

dump

eqqaavissuarmit imeq minguttoq oq. arl.

tassaavoq imeq mingutsitaq maaniinnaq eqqaa-vissuarmit* uninngatitsivinnit* kittoq, sananeqaa-tit eqqakkanit* errortuullugit aniatillugit

oqaaseqarfiginnissut

Eqqaavissuarmit imeq minguttoq toqunartuusina-avoq*, pingaartumik uumassusilinnit eqqagas-sat* aamma eqqakkat* saffiugassanik oqimaat-sunik* sananeqaatinillu toqunartunik* akullit eqqaavissuarmit imermik minguttumik avatangii-sinut navianartumik pilersitsisinnaasarput.

engelsk percolate

perkolat

eqqagassanik

immikkoortiterisarneq oq. marl.

eqqakkanit atortussianik imaluunniit nioqqutis-sianik tigussaasumik passussineq soorlu asser-suutigalugu atoqqinneqarnissaat* imaluunniit avatangiiisinut navianannginnerulersillugit sulia-reqqinneqarnissaat siunertaralugu (inissiinermut* taarsiullugu ikuallaaneq imaluunniit ikuallaaner-mut taarsiullugu naggorissaatissatut issunnguut-sitsineq)

oqaaseqarfiginnissut

Taamaaliorneq eqqakkat pilerfii aallaavigalugit immikkoortiterisarneq* assignagu kommuniq eqqakkanik passussiviini ingerlanneqartarpoq.

affaldssortering

eqqagassanngortitsisoq t

sumiiffik eqqagassiorfiusoq (pilersitsiviusoq)

affaldskilde

eqqagassaqalersitsisoq t

inuk kinaluunniit imaluunniit namminersortut pisortalluunniit suliffiutaat eqqagassanik* igit-sisoq, igitsilersaartoq imaluunniit igitsinissami-nut pisussaatinneqartoq

affaldsproducent

eqqagassaqatigiiaat t

igitassaqatigiiaat t

eqqakkat* imminnut eqqaanaatilinnut immik-koortiternerat – soorlu assersuutigalugu eqqagas-sat nalinginnaasut* angerlarsimaffinni aamma niuernermi allaffinnilu pilersartut, soorlumi aam-ma eqqagassanngortitsisoq*/eqqagassiorfiit ataa-siakkaarlutik igitassaqatigiiaanik* arlalinnik pe-qarsinnaasartut, soorlu uuliakunik akuuttissaku-nillu, nillataartitsivinnik qerititsivinnillu il.il.

affaldstyper

eqqagassat angisuut oq. marl.

eqqagassat inituut

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu sofat nungullarnikut, allaffikut, siniffikut, pingussat atornikut aamma natersuakut.

engelsk bulky waste/refuse

storskrald

eqqagassat

ikuallanneqarsinnaasut *oq. marl.*

atortussiasat ikuallaavinnit* nungutinneqaqqulugit* inassutigisat

oqaaseqarfignissut

Soorlu eqqagassat nalinginnaasut*, qisukut, plastikujuit – taamaallaat plastit PVC*-mik akullit pinnagit.

forbrændingseignet affald

eqqagassat nalinginnaasut *oq. marl.*

tassaapput atortussiat atorunnaartutut igitat, angerlarsimaffinni atuinermi pilersartut, kiisalu eqqakkat taamaattut suliffeqarfinneersut, inuusutissarsiornikkut suliffinneersut il.il.

oqaaseqarfignissut

Soorlu pappiarat, puiaasat, igalaamernit, nerisat sinnikui, sinnikut allat. Eqqagassat angisuut* aamma sanaartorfimmit eqqakkat* eqqagassanut nalinginnaasunut* igitassaqatigiiaanun* ilaatinneqanngillat.

dagrenovation

eqqagassat navianartut *oq. marl.*

eqqakkat* sananeqaatinik assigiinngitsunik qanittoq ungasinnerusorlu isigalugit inunnik, uumasunik naasunillu ajoqusiisinnaasunik akoqarnermik iiginneqarnermik nalaani immikkut ajornartorsiutissiisut

oqaaseqarfignissut

(inats.) eqqakkat* eqqakkanut tunngatillugit inatsisini atuuttuni navianartutut nalilerneqartut. Soorlu uuliakut akuutissakullu, ikuallaavimmit arsakut*, cadmiumbatteriit, akkumulatorit aqerlortallit il.il.

engelsk hazardous waste

farligt affald

eqqagassat pillugit iliuusissamik

pilersaarusiaq *oq. arl.*

eqqagassat pillugit pilersaarusionerup* naalakkersuisunit kommunalbestyrelsemilluunniit politikikkut akuerisap allaatiginera

affaldshandlingsplan

eqqagassat pillugit malittarisassat *oq. arl.*

pisortaqaarnikkut aalajangersakkat inatsisitigullu maleruaqqusat eqqakkat* qanoq passunneqarnissaannik aalajangersaasut, pisortat kommunalbestyrelsemi oqartussaataitaannit aalajangersarne-

qartut sumiiffimmi nunap ilaani aalajangersumik killilikkami atuuttussat

oqaaseqarfignissut

Assigivai malittarisassat. Eqqagassat pillugit nalunaarummi 1993-meersumi malittarisassanik taaneqarpur.

affaldsregulativ

eqqagassat pillugit

pilersaarusionerq *oq. arl.*

nunamut tamarmut imaluunniit sumiiffimmut aalajangersumut atuuttumik eqqakkat* passunneqarnissaannut pilersaarusionerq

affaldsplanlægning

eqqagassat suussuseqatigiiaarneri *oq. marl.*

eqqakkanut suussuseqatigiikkautaannut immikkoortunut* assigiikkautaannut ataatsimut taaguut, soorlu Mokana'p taamaattua A – mineraloliakut: Uuliakoq*, uuliamut sukuluiaatit*, uuliakut issorsimasut, nuna uuliakoornikkut mingutsitaq

affaldsgruppe

eqqakkanik nalunaarsuineq *oq. marl.*

eqqagassanik nalunaarsuineq *oq. marl.*

eqqakkat* annertussusiinik, eqqakkat ingerlaarfiinik suunerinillu nassuiaat

affaldskortlægning

eqqakkanik passussineq *oq. marl.*

suliat eqqakkat* eqqagassaqaalersitsisumit* kater-sornerannut, eqqakkat assartornerannut, pisariaqarpat allamut usilersuunneqarnerannut, suliareqqiisarfinni suliareqqinnerannut (soorlu eqqagassanik tigooraaveqarfimmi*, ikuallaavimmi* assigisaannilu), eqqaavimmi nakkutigineqartumi isumannarlugit inissinnerannut* kiisalu immikkoortiternerqarsinnaanerannut atoqqinneqarsinnaanerannullu* tunngassuteqartut sulluunniit

engelsk waste management

affaldshåndtering

eqqakkanut taaguut *oq. marl.*

eqqakkat suussuseqatigiikkaarlutik immikkoortut* assigiinngitsut eqqakkat pillugit nalunaarummut atuuttumut ilaliussani suussusiisigut taaneqartut immikkoortunut assigiinngitsunut inissinneqarnerat

affaldsbegreb

eqqakkat atortunit

innaallagiartortuneersut *oq. marl.*

nioqqtissiat innaallagiartortut elektroniskiu-sullu

oqaseqarfiginnissut

Eqqakkat atortunit innaallagiartortuneersut* sananeqaatinik navianartunik arlalippassuarnik akoqarsinnaapput, soorlu makkuninnga; saffiugassat oqimaatsut*, kviksølv*, aqerloq*, cadmium* aamma krom; - sananeqaatit halogenitallit. Soorlu CFC*, ikummarnaveersaatit brometallit*, PCB aamma PVC*. Aamma akugisarpaat aatsitassat naleqarluartut soorlu kanngussak, aluminium, kuulti, platin, allallu. Assersuutit: Kaffiliuutit, pujoralajaatit milluaasut, radiut aamma TV-kkut isiginnarutit, IT-mut atortut soorlu qarasaasiat oqarasuaatillu angallattakkat, errorsiviit assigisaallu (taamaallaat nillartaartsiviit qerititsiviillu pinnagit, taaku eqqakkatut suussuseqatigiikkuutaatut immikkoortutut* isigineqartarmata), qulliit qulliillu ikkusimaffii, nioqqtissiornermi atortut eqqakkat atortunit innaallagiartortuneersut* il.il. Tamakku ”Elektronikikunik” imaluunniit ”eqqakkat EE”-nik taaneqarajut-tarput.

elektronikaffald

eqqakkat ikuallaqqunanngitsut *oq. marl.*

atortussiassat atoqqinneqarsinnaasut* imaluunniit eqqakkatut navianartutut* passutassat uningatatassalluunniit

oqaseqarfiginnissut

Assigaa eqqakkat ikuallassinnaanngitsut*.

ikke-forbrændingsegnet affald

eqqakkat ikuallassinnaanngitsut *oq. marl.*

atortussiassat atoqqinneqarsinnaasut* imaluunniit eqqakkatut navianartutut* passutassat toqqortassalluunniit

oqaseqarfiginnissut

Assigaa eqqakkat ikuallaqqunanngitsut*.

ikke-brændbart affald

eqqakkat ikuallassinnaasut *oq. marl.*

atortussat piikkat ikuallallugit nungutinneqarsinnaasut

oqaseqarfiginnissut

Soorlu angerlarsimaffinniit igitassat* (eqqagasat nalinginnaasut*), qisuk allallu.

brændbart affald

eqqakkat pinarnersiorlugit

immikkoortiterneri *oq. arl.*

eqqakkat* peerneqartarneranni avatangiisit naatsorsuutigalugit pinarnersiulluni tulleriiaarineq, 1) pisiassanik nioqqtissianillu toqqaanermi eqqummaarinnikkut eqqagassanik killilersimaarinninnek, 2) eqqakkat pilerfii aallaavigalugit immikkoortiterisarnikkut* atoqqisarnerp* siarsarneqarnera, 3) kissaa iluaqutiginiatigalugu ikuallaaneq, 4) kissarnera iluaqutiginiarnagu ikuallaaneq aamma 5) nunami inissiineq*

affaldshierarki

eqqakkat suussuseqatigiikkuutaat

immikkoortut *oq. arl.*

eqqakkani* atortussiat assigiaanut assigiimmik katitigaasunut immikkoortiternerat

oqaseqarfiginnissut

Immikkoortiterisarnek pitsaasumik passunneqarinnisaat siunertaralugu immikkoortitererusunnermik nassuiarneqarnerusarpoq, akkumulatorit aqerlortallit assigiaanut batteriikkunnet atallutik, aamma igalaaminnermit sanaat eqqakkatut suussuseqatigiikkuutaatut immikkoortuullutik*. Bii-lip avatangiisit eqqarsaatigalugit passunneqarnerani eqqakkanut suussuseqatigiikkuutaanut immikkoortunut* assersuut: Uuliamut sukuluiaat, uuliakoq*, nillusaat, akkumulartori, assakaasui, timitaa, igalaavi.

engelsk waste fraction

affaldsfraktion

eqqakkat suussuseqatigiiat *oq. marl.*

eqqakkanut suussuseqatigiikkuutaanut immikkoortunut* assipalugiittunut ataatsimoortumik taaguut

affaldskategori

eqqakkat t qass.

igitat, eqqagassat

atortussiaq atortorluunniit suqaluartoq piginnit-tup igitaa, igilersaagaa imaluunniit iginnissaanut pisussaaffigisaa

engelsk waste

affald

eqqiarfiit ikkussukkat *oq. marl.*

atortulersuut eqqiluisaarnissamut attuumassute-qartoq

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu anartarfiit asaffiillu (latin: sanitas = peqqissuseq).

engelsk sanitary appliance

sanitær installation

eqqiluisaarfimmitt imikoorut *oq. marl.*

kuuffiup imaa* eqqiarfinniit ikkussukkaneersoq*

oqaaseqarfiginnissut

Namminersornerullutik Oqartussat anartarfiit imaartakkat peqqinnissamullu atatillugu imikoorut pillugit nalunaarutaanni nr. 27-imi, 17. september 1993-imeersumi anartarfiit imaat (latrin) tassaatinneqarput anartarfinit qanoq ittunilluunniit imikoorut sunaluunniit, tamannalu Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfiup nalunaarutigaa nalunaarutip nutarterneqarnissaani iluarsineqartariaqartoq. (latin: sanitas = peqqissuseq).

engelsk wastewater from sanitary appliances

sanitetsspildevand

erlavinni bakteriat *oq. marl.*

erlavinni bakteriat assigiinngilaartitertut ataatsimoortorpassuit

oqaaseqarfiginnissut

Erlavinni bakteriaqarnermik* misissuinerit ermup eqqiluisaarnissakkut naliliiffigineqarnerani pingaartuupput. Tamakku annanik mingutsitsinermi* pisuusarput.

engelsk coli bacteria

colibakterier

ermit akulerunnerat *oq. marl.*

ermit assigiinngitsut imminnut naapinnerat imminnullu akulerunnerat

oqaaseqarfiginnissut

Mingutsitsineq* qanoq siammaattoq qanorlu imermik akuneqarluni kimikillisoq ilisimassa-gaanni ermit akulerunnerata* misissoqqissaarnissaa pingaartuuvoq, minnerunngitsumik tinittarnerup ulittarnerullu (sarfaq) imermik sunniivigisaanni – tassaagajuttuni kangerluk imermit kuuffigineqartoq.

engelsk water exchange

vandudveksling

ermup kuugussaaniik misilittaaneq *oq. arl.*

ermup kuugussaaniik* misiliilluni sunaluunniit aalaakkaasoq imermik kuutsitsivigeriarlugu koorusaarnermini sunik – soorlu taratsunik saffiugassanilluunniit oqimaatsunik* akoqalersimaneersoq misissuisarfimmi paasiniarlugu misilittaaneq

engelsk leaching experiment

udvaskningsforsøg

ermup piiaanera *oq. marl.*

ermup aalaakkaasumit piiariartuaanera

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu eqqaavissuarni* saffiugassat oqimaatsut* ermup piiaanerani* katagartitsiartuaanera.

engelsk leaching

udvaskning

ermup qanoq issusia *oq. arl.*

erngup sananeqaatinik atortussianiillu imermit-tartunik akoqassusianut ataatsimoortumik taaguut

oqaaseqarfiginnissut

Ermup qanoq issusia ermup sumut atorneqarni-nera apeqqutaatillugu aalajangerneqartarpoq.

engelsk water quality

vandkvalitet

errorfinit imikoorut *oq. marl.*

asaffinit, qorlortilluni uffarfinit, ikilluni uffarfinit, errorsissutinit, erruissutinit assigisaanniillu kuuffiup imaa*

engelsk grey wastewater

gråt spildevand

G**gassinnguuttumik pujuliorneq** *oq. marl.*

ikuallaanermi putsup gassinnguuttuanik* ania-titsineq

engelsk flue-gas emission

røggasemission

H

halogenit *t qass.*

tassaapput pinngoqqaatit sisamat taratsunik pilersitseqqajaanerusartut, tassa makkuningga: Fluor, klor, brom aamma jod

engelsk halogens

halogener

I

igitassanik tigooraaveqarfik *oq. marl.*

suliffik inuttalik eqqakkanik navianartunik* igitassanillu avatangiisinut navianartunik* avatangiisit aamma suliffimmi avatangiisit sianigalugit tigooraavik, immikkoortiteriffik passussivillu

modtagestation

igitassaq avatangiisinut navianartoq *oq. arl.*

sananeqaatinut igitanut (eqqakkanut*) imaluunniit nioqutissianut avatangiisit immikkoortuanut ataatsimut arlalinnulluunniit ingerlaannaq kingusinnerusukkulluunniit ajoqusiissutaasinnaasut

oqaaseqarfiginnissut

Tassa imaappoq inatsisit atuuttut malillugit eqqakkatut navianartutut* taaneqartut suulluunniit, aamma soorlu eqqakkat atortunit innaallagiartortuneersut* immikkoortullu allat sananeqaatinik ajornartorsiortitsisinnaasunik akullit, aamma nunani tamalaani avatangiisinut navianartutut isigineqartut. Immikkoortunut assersuutissat: PVC*, qalipaait sinnikui, elektronikikut, epoxy, qillertuusat tissalukaartitsissutit, imerpallaait, qaammaqqutit kviksølvitalit*, qisunnut aanaveersaatit, batteriit, toqunartut, saltsyre, eqqiaait imerpala-sut il.il.

miljøfarligt affald

ikuallaavik *t*

atortut kissarsuussuarterlugit/uunnaavitalerlugit eqqakkanik* ikuallaavissaliat

oqaaseqarfiginnissut

Eqqakkat* kissarnerujussuaq atorlugu ikuallaneqartarput.

engelsk inceneration plant

forbrændingsanlæg

ikuallaavimmit arsakut *oq. marl.*

arsakut seqummareqqissaat ikuallaanikkut pilersartut taavalu igarsuarniit/kissarsuussuarniit putsumut gassinnguuttumut* ilanngullutik ingerlaartartut, taavalu ikuallaaviiit* saliiiviini elektrofilterini, cyklonfilterini, posefilterini il.il. unerartinneqartartut

oqaaseqarfiginnissut

Ikuallaavimmit arsakut* sananeqaatinik avatangiisinut ajoqutaasunik saffiugassanik oqimaatsunik*, PAH-nik*, dioxininik* allanillu akoqartarput.

engelsk fly ash

flyveaske

ikuallajasoq *t*

sananeqaatinut nioqutissiallu (taakkununnga ilaalutik ikuallajasoqarujussuit ikuallajalluinnaqqissaartullu):

- kiassutsimi nalinginnaasumi aamma nukimmik tuniorarneqanngikkaluarlutik kissarnermik pilersitsisinnaasut taavalu silaannap sunniunneratigit ikummartarlutik,
- issoqqasuullutik kukutsissutaasinnaasumit sunnerneqarlutik ikummajasuararsuit,
- imermut silaannarmulluunniit isugutasumut atuukkaangamik gassinik ikuallajasunik annertoorujussuarnik pilersitsisartut,
- atortussiat nioqutissiallu imerpala-sut kissap-piaratilluunniit ikummartartut*

brandfarlig

ikummarissaat *t*

sananeqaatinut nioqutissiallu sananeqaatinut allanit attorneqarlutik kissarnerujussuarnik pilersitsisartut

brandnærende

ikummarlukut *t qass.*

ikuallaanermi aamakut tassaapput eqqakkat qis-siussuunneqartut amiakkui ikumasinnaanngitsut, kissarsuussuit ikuallaaviiit naqqannit piiarneqartartut

oqaaseqarfiginnissut

Iikummarlukut* 98%-iisa missaat tassaagajuttarput suut uumaatsuneersut, taakkununnga ilaallutik eqqakkat* amiakkui ikumasinnaanngitsut, soorlu igalaamineq, saviminikujuit marraminaallu, kiisalu 2%-isa missaat tassaasarlutik suut uumassusilinneersut ikumasimannngitsut. Iikummarlukut* arsakunut naterliusunut, ikuallaavim-

* oqaatsimut naqitikkamiittumut innersuussutaavoq

mit arsakut* oqimaannersaannut, ikuallaaviup naqqanut nakkaasartunut akulerussimagajuttarput.

engelsk clinker/cinders/slag
slagge

ikumarnaveersaatit brometallit *oq. marl.*
uumaatsulerinermi ataqtigitiit ikuallatsaaliuutitut atorneqarsinnaasut ataatsimut taaguutaat, tamatumani pineqarput sananeqaatit pinngoqqaammik bromemik akullit

oqaaseqarfiginnissut

Taamaattut plastinut assigiinngitsunut, soorlu atortunut innaallagissamik ingerlasunut akugineqartarput atortussiap tamatumani atorneqartup ikumarsinnaanera taamalu ikuallannerup siaru-aassinnaanera aarlerinanginnerulersinniarlugu. Bromemik akullit taamaattut ilaat pinngortitami katersuussinnaasarpup inunnut avatangiisinullu navianarsinnaallutik.

engelsk brominated flame retardants
bromerede flammehæmmere

ikumarsinnaangorluni

kissassuseq *oq. marl.*

kissassuseq, imerpalasup aalannguutiasup aalaata silaannarmik akulluni ikuallajasunngornera

engelsk flame point
flammepunkt

ikummatissat uumassusilinnit

pilerfeqartut *oq. arl.*

atortussat uumassusilinnit pileqqaarsimasut aamarsuurtut akullit (kulstof) itsarujussuaq nunap sananeqaataasigut allangortinneqarlutik ikummatissanngorsimasut

oqaaseqarfiginnissut

Uulia, nunap iluata gassia, aamarsuit ujaraasut (stenkul) aamma aamarsuit kajortut (brunkul) tassaapput ikummatissat uumassusilinnit pilerfeqartut*.

engelsk fossil fuel
fossile brændsler

illumit imikoorut *oq. marl.*

tassunga ilaapput angerlarsimaffinnit imeq minguttoq*, aamma anartarfinnit eqqiluisaarfimmit imikoorut*, aamma suliffinniit, allaffinniit, sulif-
feqarfinniit, akunnittarfinniit, atuarfinniit, pisortat iniutaannit assigissaannillu peqqinnissamut atatillugu imikoorut (takuuk sanitet)

engelsk domestic waste water
husspildevand

iluautigeqqiineq *t*

eqqakkat suussuseqatigiikkuutaat immikkoortut* nioqutissiornermi iluautigineqarnerat, sanaqqaatiminni pisinnaassusii iluautiginagit, soorlu igalaamineq ikummarlukuni* aqquinniornermi atorneqartartuni akuugaangat

engelsk recycling
genudnyttelse

imaanut igitsineq *oq. marl.*

eqqagassanik* imaanut eqqaaneq

engelsk dumping
dumpning

imaanut igitsinissamut akuersissut *oq. arl.*

eqqagassanik* imaanut igitsinissamut akuersissut

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu assersuutigalugit aalisakkanik suliffissuarnit uumassusilinnit eqqagassat*. Imaani avatangiisit pillugit peqqussut naapertorlugu taamak akuersisoqartarpoq.

dumpningstilladelse

imeq minguttoq *oq. marl.*

imeq sunaluunniit mingutsitaq; tassunga ilaapput illumit imikoorut*, suliffinnit imikoorut, aamma sialuup erma sanaartorfiusimasunit nunniukkannillu kuutsitaq

engelsk wastewater
spildevand

imeq saqqumiinnartooq *oq. marl.*

tassaavoq nunap qaani imeq, aput sermerlu, imeq puilasumit, kuunnit tatsinillu kuuuttoq, tamakku-nunnga ilaallutik sapusersuinikkut immatsitat assigisaallu

oqaaseqarfiginnissut

Imeq saqqumiinnartooq sananeqaatimigut akumi-gullu pissutsimigut aamma uumassusillit isaan-narnit takuneqarsinnaangitsut akugisami tungaa-sigut nunap iluata ermanit* allaassuteqarpoq. Imeq nuisaannartooq* aamma mingutsinneqarataarsinnaavoq, soorlu salitaanngitsumik imikkoorfigineqarluni.

engelsk surface water
overfladevand

imermik pilersuiveqarfik *oq. marl.*

atortut makku ilaannik ataatsimik arlalinnilluunniit immikkoortoqartut: Imissamik katersuivik, imissamik katersuinnermut atortut, imermik passussinnermut atortut kiisalu ermup aqputai pingaarnertit ermullu aqputai aasaannakkut atorneqartartut

oqaaseqarfignissut

Imermik pilersuiveqarfik* imermik katersuiffiisunik arlalinnik imilersuisuusunik peqarsinnaavoq.

engelsk water supply plant

vandforsyningsanlæg

imissap katersuuffia *oq. marl.*

imissaqarfimmik* (imiinnarmik taratsumillu kiisalu sermimik) atuineq sunaluunniit, tamanna atortunut imermik pilersuiveqarfinnut* imaluunniit inuussutissarsiornermut atasumik atorneqarpat

engelsk water abstraction

vandindvinding

imissaqarfiit *t qass*

imeq imermik katersuiffik* atorlugu eqiterneqarsinnaasoq

engelsk water resources

vandresource

immersagaq katersuivik *oq. marl.*

imikuusivik kuuffeqanngitsoq pingaartumik anartarfimmit imikoorummut* katersuiffiqeqartartoq, imikumik saliivimmuut imaluunniit tigooraavimmuut assartornissaa siunertarlugu

engelsk collection tank

samletank

imminut napatinnermik**tunnngaveqarneq** *oq. arl.*

aningsaartuutinit allannguutaannginneq – avataaniit tapiiffiqeqarnissamik piumasagannginnissaq, aaqqissuussinerulli ”imminut aningaasalersornera”

oqaaseqarfignissut

Tamatumani aamma pineqarpoq soorlu akiliuteqartitsisarnikkut aningaasannanniarnissap inertequtaanera.

hvile-i-sig-selv-princippet

ingerlavik pingaarneq *oq. marl.*

attaviup* ingerlavimmuut pingaarnermuut attavigisaata ilaa, taavalu soorlu assersuutigalugu kuuffiup imaanik* saliivimmuut tigooraavimmulluunniit* ingerlatsiviusoq

oqaaseqarfignissut

Imermut nalinginnarnut atugassamut/ imermuut ipertuumut*/ innaallagissamut telemulluunniit aqquut.

hovedledning

ingerlavimmuut pingaarnermuut**attavik** *oq. arl.*

ingerlavik pingaarnermiit* atuisumut imaluunniit ingerlavik pingaarnermiit* pilersuissummut allamut atassusiisoq

oqaaseqarfignissut

Soorlu innaallagissap telleru aqutaannut, kiassaa-teqarfimmit kissarmik kiassaasuusunut, eqqakkat kuffiit imaluunniit imermik pilersuiveqarfinnut* tunnngassuteqarpoq.

stikledning

inikillisippaa *o*

1. sumik naqigussineq taamalu eqikkartitsineq (silaannaq eqikkartitaq)
2. imarisaq angisooq ’pinngitsaalillugu’ inissamut mikisumut inissitaq

oqaaseqarfignissut

Soorlu eqqakkat* assartorneqassappata taamaaliortinnagit naqitsivimmi inikillisinneqarsinnaapput* (naqigullugit inikillisillugit).

komprimere

inissiineq *t*

Isumannaarlugit inissiinissamut periarfissaq, eqqakkat* tamakkuninnga passussivinnit qimagunneqartussaajunnaarlugit

oqaaseqarfignissut

Atoqqiinerup* ikuallaanerulluunniit akerialianik.

deponering

inissiivik nakkutigisaq *oq. marl.*

(eqqakkanut nioqutissiornermilu perlukunut) nikiseqqitassaajunnaarlugit inissiivik nakkutigisaq

oqaaseqarfignissut

Avatangiisit pillugit peqqussummi Kapitali 5 mallugu Avatangiisinut navianaataaruttut akuerisaq.

kontrolleret deponi

inissiivinnik suliareqqiineq *oq. arl.*

inissitanik atorunnaarsimasunik mingutsitsina-
veerlugit isumannaarinneq
efterbehandling af deponeringsanlæg

innersuussinissamik

aaqqissuussineq *oq. marl.*

eqqagassat peernissaannut periarfissaq kommu-
nip inatsisitigut pisussaatinneqarluni eqqagassa-
qalersitsisunut* atoqqusassaa

anvisningsordning

isateriarlugu

atoqqitassanngortippaa *oqaas.*

biilit, umiarsuit maskiinalluunniit igissinnaaju-
mallugit immikkoortuisalu ilaat, soorlu savimi-
neq imaluunniit kingoraartissat atoqqinneqarsin-
naasut atoqqikkumallugit isaterneqartarnerat

ophugge

isaterilluni

atoqqitassanngorterivik *oq. marl.*

biilini il.il. isaterivik

oqaaseqarfiginnissut

Takuuk isateriarlugu atoqqitassanngortippaa*.

ophugningsanlæg

isumalluutitik minnerpaamik

atuinissaq *oq. arl.*

peqqumaatinik pinngortitami nassaassaasunik,
s.i. ikummatissanik uumassusilinnit pilerfeqartu-
nik* aatsitassanillu amikkisaarutaasunik atuineq
minnerpaatinniarlugu suliniarneq

ressourceminimering

isumannaarlugit inissiineq *oq. marl.*

Eqqakkat issoqqasut imerpalasulluunniit passun-
neqareerlutik eqqaavinnit qanoq iliurluni peerne-
qarsinnaanngortittarnerannut ataatsimoortumik
taaguut

engelsk end-disposal

slutdisponering

itersaliaq katersuiffissaq *oq. marl.*

immertagaq eqqakkat kuuffiinut attaveqanngit-
soq, sananeqaatinut avatangiisinut peqqissutsi-
mulluunniit navianartunut katersiffik - igitassa-
nik tigooraaveqarfinni*, eqqakkanik navianartu-
nik* passussiviusuni, pilersinneqarajunnerusar-
toq

opsamlingsbrønd

K

kiassaateqarfimmit kissaq *oq. marl.*

kissarneq kiassaateqarfissuarmi illoqarfiup ilaru-
jussuanik kiammik pilersuisuusumi pilersitaq

oqaaseqarfiginnissut

Kissarneq imeq kissartunngorlugu (aalanngorlu-
guluunniit) sullulitsigoortillugu atuisunut ingerla-
tinneqartarpoq.

fjernvarme

killuussuaq *t*

maskiina eqqakkat* mikisualunngortinniarlugit
killuussuaq

engelsk shredder

neddeler

kinnerit *t qass.*

mikisuararaqat sukujuillu allat, qaarsup sequtser-
neri anorimit, imermit qaqqallu sermianit nassa-
tarineqarlutik allami nunap qaani, tatsit, kuuit im-
mallu naqqini unerartut

oqaaseqarfiginnissut

Aamma soorlu uumaatsulerineq atorlugu katagar-
titaasinnaapput tassaasinnaallutilluunniit uumas-
susillit qaleruaat.

engelsk sediment

sediment

kissaq atunngisaaq *oq. marl.*

kissarneq innaallagissiorfinni dieselmotorit nil-
lusaataannit iluatissarnikkut aamma/imaluunniit
kiammik innaallagissiorfiup aniatitaanik pujua-
talu gassinnguuttuanik* iluatissarnikkut pilersin-
neqartoq

oqaaseqarfiginnissut

Kissaq atunngisaaq* pingaartumik kiassaateqar-
fimmiit kissarnermut atorneqartarpoq.

restvarme

kissattoorneq *t*

tassa nunarsuup silaannartaata katiternerata in-nera, kissattoornerlu qularnanngitsumik nunarsuup silaannartaqalerneraniilli pijuarsimavoq

oqaaseqarfiginnissut

Nalitsinnili kissattoorneq sakkortusarneqarpoq inuit gassinik kissattoorutaasunik aniatitsineratigut. Soorlu taaguutaata nalunaaraa gassit kissattoorutit oqarluaatitut naatitsiviup igalaa-mernup pissusiatut pissuseqartarput. Gassit kissattoorutit immikkut ima ittumik piginnaaneqarput, seqernup qaamarna nunarsuup silaannartaatigut ajornaquteqarpiannngitsunik appakartittaramikku, peqatigitiilluguli kissap nunarsuarmit seqersup ilaa seqernup qaamarnata nunarsuup angugaangagu uteriartartoq milluguttarlugu. Kissap seqernerata silaannaap molekylilii kissamik aniatitsisut kissatsittarpari nangillugulu nunarsuup qalipaa kissassalersarlugu. Gassit kissattoorutit inuit piliaat pingaaruteqarnerit tassa kuldioxyd (CO₂)*, metan (CH₄) aamma lattergas (gassi tisisannartoq) (N₂O). Aamma ilaapput gassit suliffissuar-meersut soorlu CFC*-t aamma HCFC-t, PFC-t aamma SF₆. Kiisalu ozon nunarsuup silaannartaata appasissortaani silaannarmik mingutsisinikkut pinngortoq gassitut kissattoorutit pissuseqartarpoq.

engelsk greenhouse (hothouse) effect

drivhuseffekt

kuuffimmi misiligummik

qalusivissaq *oq. arl.*

soorlu eqqaavissuarmit kuuffiup ilaani itersaliaq qulisap imermut/eqqaavissuarmit imermut minguttumut* misissugassamut eqiterivik

prøvedtagningsbrønd

kuuffiup imaa *oq. marl.*

sialuup ermanut, imermut minguttumut* paqersaarnermilu kuutsitap ermanut ataatsimut taaguut

afløbsvand

kviksølv *t*

pinngoqqaat aamma saffiugassaq oqimaatsoq* toqunartoq*

oqaaseqarfiginnissut

Uumaatsulerinermi taaguutaa: Hg. Kviksølv aku-itsoq imerpalasuuvoq inillu kissassusiinnaani tissorarluni. Kviksølv ilaatigut atugaasarpog kissarnerisutini, kigutit ilaavini, uuttortaatini/misissuutini, qulliit ikittaataanni ledningillu kateriffiini.

Aamma kviksølv annikitsumik aamarsuar-nut akuuvoq, aamarsuillu ikumatinnerini avatangiis-inut anisinneqartarluni. Kviksølvimik akusat atugaapput batterini, misissuivinni akoorutini aamma nakorsaasarnermut atortuni. Pinngortitami kviksølv uumassusilinni methylkviksølvinnor-luni allannorsinnaavoq, taannalu uumassusilinneersuunngitsumit navianarnerujussuuvoq. Kviksølv inunnit iiorarneqartarpoq sølv-kviksølvamalgaminik kigutit ilaavini aamma aalisakkanik nerisassanillu allanik immameersunik nerinikkut. Kviksølvimik akullit timimi eqiterukkiartortarput (uumassusilinni eqiterunneq*), aamma kviksølv avatangiisini peqqissutsimut avatangiisinullu annertuumik ajoqusiinnaavoq. Pinngoqqaat taanna nungujartortikkuminaatsuuvoq (pinnguat nungujartortannngitsoq*), sianiutillu sunnersinnaallugit. Savalimmiuni misissuinerit ersersip-paat ilimanartoq kviksølvimik eqiterunnerit annikitsuararsuugalulluunniit naartusuni naartu ajoqusersinnaagaat, kingusinnerusukkut meeraq ilikkariartornermigut ineriartornermigullu kingusissunngorlugu. Tamanut atuuttumik innersuusutigineqarpoq Savalimmiuni naartusut arferup neqitornaveersaassasut.

engelsk mercury

kviksølv

M

maaniinnaq ikullaaneq *oq. marl.*

eqqakkat* eqqaavissuarmit* imaluunniit nappartani ikullanneqarneri

oqaaseqarfiginnissut

Avatangiisinik ajoqusiinissaq aarlerinaatilerujussuuvoq, ammaannartumik ikullaaneq pah-nik*, dioxinimik*, syrinik, saffiugassanik oqimaatsunik* il.il. mingutsitsinermik nassataqarajuttarpoq.

åben afbrænding

masammut assiaqut *oq. marl.*

assiaqutsiussatut nakkartitsivik ikiaqutsiussaq soorlu marrarmit plasticimilluunniit sanaaq, eqqaavissuarmit imeq minguttoq* eqqaavissuarmit nunap ikeranut itinerusumiittumut kinnissaanut akornusiissutissaq

engelsk membrane

membran

* oqaatsimut naqitikkamiittumut innersuussutaavoq

mianersornissamik

tunnaveqarneq *oq. marl.*

imaraa oqartussaaitat avatangiisinut peqqinnissamullu navianartoqarsinnaanera pillugu nalorninertik ilatsinnarnissamut/akuersinissamut peq-qutigissanngikkaat

oqaaseqarfiginnissut

Tassa imaappoq nalornisoornerit qularnerillu avatangiisimut pinngortitamullu iluaqutaassapput.

engelsk precautionary principle

forsigtighedsprincippet

milluaasoq tigooraaginnartoq *oq. marl.*

atortussiassa qumaatsulerineq atorlugu akuunnigikkaluarluni tigooraasinnaasoq, milluaasinnaasoq

oqaaseqarfiginnissut

Assersuutissaapput qitsunnut alliassiat, kattedrus, aamma vermiculite, eqqagassanik tigooraaveqarfinni* maangaannartoormut atasumik atorneqartartoq.

inert opsningsmateriale

minguiaaveqarfik *t*

tassaavoq ermup aqqutai ammasut matoqqasullu, aamma atortut kuunnut, tatsinut imaanulluunniit kuutsitsinermut, nunamut kuutsitsinermut allatul-luunniit eqqaanermut atatillugu imermik mingut-tumik* allamut ingerlatitsissutit aamma/imaluun-niit passussiviit (soorlu imikoorummik saliiivit) assigisaallu

engelsk sewage/wastewater installation/systems

spildevandsanlæg

mingutsitsineq *t*

toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit aniatitsineq inuit ingerlatsinerisa kingunerisaat, aamma sananeqaatit, sajuppilunnerit, kiak imaluunniit silaannarmi, imermi nunamiluunniit avatangiisit inuit peqqissusiannut avatangiisilluunniit pitsaassusiannut ajoqusiisinaasut, pigisat nalillit ajoquserneqaatigisinaasaat, imaluunniit pinngortitami atortorissaarutit atorneqartartullu allat ajornerulissutigisinaasaat ajoquserneqaatigisinaasaalluunniit

oqaaseqarfiginnissut

Isumasiuut qulaani taaneqartoq IPPC pillugu peqqussummi (EU-direktiv) aalajangersagaavoq. Avatangiisit pillugit peqqussummi massakkut atuuttumi 1988-imeersumi mingutsitsineq* tas-

saatinneqarpoq ”nioqutissianik uumassusilinnilluunniit issoqqasunik, imerpalasunik silaannannguuttunilluunniit, nipiliornermik sajuppilunnermilluunniit avatangiisini nalinginnaasumik siumugassaaneq ajortunik aallarartitsineq (aniatitsineq*). Aniatitsineq* mingutsitsinertut taaneqarsinnaassaguni kingunerisimassavaa kissaatigineqanngitsumik avatangiisinik sunniineq.”

engelsk pollution

forurening

mingutsitsinerup nalinga *oq. marl.*

mingutsitsinerup annerpaaffissaa *oq. marl.*

tassaavoq suliffiup ataatsip sananeqaammik mingutserisumik silaannarmi suliffiup eqqaaniittumittoqarneranut ilangaaqutaassutissaata akuerineqarsinnaasup annerpaaffissaa, tassa imaappoq silaannaq minguttoq*

bidragsværdi

mingutsitsisup akiliisussaananerani

tunnaveqarneq *oq. arl.*

mingutserutaasumik ingerlatsinermut akisussaat avatangiisinut tunnagasumik aningasartuutini toqqaannartumik akiliisarnissaannik piumasaq

engelsk polluter-pays-principle

foreneren-betaler-princippet

N

naanininneq *t*

imilinni taratsut inuussutissartallit kingunerannik naasunik quajaataasanik naajorartoqarnera

oqaaseqarfiginnissut

Pingaartumik inunngaannangajattumik imilinni pisartoq.

engelsk eutrophication

eutrofiering

naasoq *ateq*

EU’p avatangiisinut ilisarnaataa* 1992-imiilli atuuttoq

oqaaseqarfiginnissut

Naleqqiunneqarsinnaavoq Avannaamioqatigii avatangiisinut ilisarnaatigisaannut* Qussuk-mut. Pisiassat nalinginnaasut (soorlu kækkenrullit aamma qulitit), pisattat attartuut (soorlu pequtit, kissarsuutit aamma qarasaasiat) aamma kiffartuussiviit (soorlu akunnittarfiit aamma biilinik

asaasarfiit) avatangiisinut ilisarnaaserneqarsinnaapput. Nerisassat nakorsaatillu Naasoq-mik imaluunniit Qussuk*-mik ilisarnaaserneqartanngillat. Naasoq aamma Qussuk* nammineq piupmassuseq atorlugu nioqutissiortunut aaqqissugaapput, nioquteqarnermilu pissutsit malittaralugit ingerlataallutik. Pingaarnertinneqartoq tassa nioqutissiorneq atuinerlu avatangiisinut ajoqusiinngitsumik ingerlassasut. Nioqutissiat pissuseqatigiit avatangiisinut ilisarnaammik* tunineqarsinnaapput, nalilerneqarpat: 'nioqutissiat avatangiisinut ilisarnaammik* ilisarnaaseraanni avatangiisinut iluaqusiisutaassasoq. Avatangiisinut ilisarnaasiineq nioqutissiornermi avatangiisinut ajoqusiisinnaasunik iluarsiiarnermi periaaseq ajunngitsuvoq. Nioqutissianut avatangiisinut ilisarnaammik* ilisarnaasikkanik pissuseqatigiiaat akornanni tunitsivissaqarpoq. Nioqutissianut pissuseqatigiiaanut piumasaqaatit arlallit piumasaqaataapput, taakku nioqutissiornermi isumalluutininik atuinermi piumasanik sukangasuumik ilaqarput, poortuutissiornermut igitassiornermullu piumasaqaatitaqarlutik aamma pinnguutinit avatangiisinut ajoqusiisartunut peqqinnermullu ajoqusiisartunut* piumasaqaatitaqarlutik, tassa nioqutissiap piunera tamakkerlugu. Piumasaqaatit immikkoortut ukiut 3. - 5-ikkuutaarlugit sukarterneqartarput, suliarineqartarlutillu naalagaaffiup, atuisut aamma avatangiisinut suliniaqatigiiffiit akornanni aamma ilagalugit niuertut suliffissuaqarfiillu. Danmarkimi Avatangiisinut ilisarnaasersuinermut allatseqarfiup naasoq-mik qussuk*-millu ilisarnaatit aqutarai. Naasoq-p Qussuk*-ullu assigiinngissutigaaq oqartussaaffinnit assigiinngitsunit pinngoramik niuerfiillu assigiinngitsut atuuffigalugit. Uuttuutit avatangiisinullu piumasaqaatit annertunerusutigut assigiipput.

engelsk ecolabel – the flower

blomsten

naatsorsuutit piujuartitsinissamat

attuumassutillit *oq. arl.*

naatsorsuutit isumalluutininik atuinermi avatangiisinillu ajoqusiisinnaanermi* uuttortaait assigiinngitsut atorlugu nalilersuutaasut

oqaaseqarfiginnissut

Naatsorsuutit piujuartitsinissamat attuumassutillit suliffiup/atuarfiup/inissiaqarfiup/atuarfiup imaluunniit suliffeqarfiup isumalluutininik atuinerata avatangiisinillu ajoqusiisinnaanerata* allanngoriartornera takutittarpaat. Soorlu innaallagi-

aq, kiak, aatsitassat ikummatissallu, eqqagassiorneq aamma Co2-mik aniatitsineq.

engelsk green account

grønt regnskab

nakkutillineq *t*

suut tamarmik pissusissamissut ingerlanersut paasiuallugu inatsit tunngavigalugu pisinnaatinneqarluni nakkutillineq

oqaaseqarfiginnissut

Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfik nakkutilliiinnaavoq*, kommunalbestyrelse nakkutilliiinnaavoq*.

engelsk inspection

fore tilsyn

nakkutilliinermik oqartussaasoq *oq. marl.*

oqartussaaitat, soorlu assersuutigalugu avatangiisinik atuinermi akuersissuteqarnissamat* atasumik suliffik malittarisassanik atuuttunik malinninnersoq paasiniaarlugu alaatsinaattussaaitaasut

tilsynsmyndighed

nakkutilliiussaaitaaneq *t*

inatsisitigut tunngavilikkamik nakkutilliiussaitaaneq

tilsynspligt

nalunaartussaaitaaneq *t*

atortussanik sananeqaatinillu aalajangersimaqqisaartunik pigisaqarnerup atuinerulluunniit nalunaartuginissaanut inatsisitigut pissaaffiligaa-

anmeldepligt

nammineq mingutsitsineq *oq. marl.*

pinngortitami – innuttaasup suliffiulluunniit - nammineq pilersitaannik avatangiisit ajoqutaasumik allanngortinneqarnerat

egenforurening

* oqaatsimut naqitikkamiittumut innersuussutaavoq

navianartukkuutaarlugit

immikkoortiterineq *oq. marl.*

sananeqaatit nioqqutissiallu kiisalu eqqakkat* (navianartumik) sunniisinnaanerat najoqqutara-lugu immikkoortiterineqarnerat

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu: Imerpalasut ikuallajasut, sananeqaatit is-soqqasut ikuallajasut, imerpalasut/issoqqasut to-qunartut*, imerpalasut/issoqqasut neriuisartut, il. il.

engelsk hazard class

fareklasse

navianartuuneranut allagartaq *oq. marl.*

allagartaq nassiussat navianartut assartornissaan-
nut poortuutitnut ivertinneqartartoq

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu imaat qaarsinnaasuuppat*, gassiulluni na-qitaq, ikuallajasuuppat*, toqunartuuppat*, tunil-lannartuuppat, atomip qinngornerinik navianar-tunik peqarpat, neriuisinnaasuuppat, allatut ava-tangiisinut navianartuuppat.

fareseddel

navianassutsimik nalillineq *oq. marl.*

sananeqaammik (uumaatsulerinermut atasumik) qaninnguugaqarnikkut avatangiisitigut aamma/ imaluunniit peqqissutsikkut navialisinneqarsin-naanerup pitsaassusersiorlugu imaluunniit anner-tussusersiorlugu nalilersorneqarnera

engelsk risk assessment

risikovurdering

navianassutsimut ilisarnaat *oq. marl.*

ilisarnaat nioqqutissiap navianartortaqaarneranik ersersitsisoq, ilisarnaatit qernertut orangimik tu-nuliaqutillit ilaatigut qalipaadini, terpeninami, bezinami toqunartunilu* takussaasarput, ersersit-tarpaallu nioqqutissiaq navianartuunersoq, soorlu toqunartuulluni*, ikuallajasuulluni*, qaarsinnaa-suulluni*, neriuisartuulluni imaluunniit avatangi-i-sinut navianartuulluni

oqaaseqarfiginnissut

Ilisarnaat tamatigut oqaasertaqartinneqartarpoq pineqartup qanoq navianartuuneranik oqaluttuar-tumik. Danmarkimi inatsisit (klassificeringsbe-kendtgørelsen) malillugit ilisarnaat nioqqutissiani Danmarkimi nioqqutigineqartuni ersiinnartumi-itussaavoq.

engelsk hazard label

faremærke

nioqqutissiaq pillugu paasissutissaq *oq. arl.*

quppersagaq nioqqutissiaq tunineqartoq pillugu paasissutissanik imalik

oqaaseqarfiginnissut

Quppersagaq taamaattoq nioqqutissiap sananeqaa-tinik sunik imaqarnera, avatangiisinut navianar-tuunera, ajutoornermi qanoq iliornissaq il.il. pil-lugit paasissutissanik imaqaarsinnaavoq.

produktblad

nukik t

tassaavoq nukik assigiinngitsuulluni saqqummer-sinnaasartoq, assersuutigalugu suup nukimmik pilersitsisinnaanera, aalanikkut nukiliorsinnaa-neq, akoorutissiatigut nukiliaq, atomit qupinerisi-gut nukiliaq

oqaaseqarfiginnissut

Assersuutigalugu uuliap 1 literi qanoq ikumati-gisinnaassusia* nukimmik aalajangersumik angis-susilimmik pilersitsisinnaavoq. Nukik ilutsimi-niit ilutsimut allamut nuunneqarsinnaavoq. As-sersuutissaavoq tatsimi sapsikkami nukiup er-mup pilersissinnaasaata innaallagissap sarfan-ngortinneqartarnera – ermup nukinga.

engelsk energy

energi

nukik ataavartooq *oq. marl.*

nukissiuutissat sivosoorsuarmik/killeqanngitsu-mik nutartertuarsinnaasut

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu ermup nukinga*, seqernup qinngorneri atorlugit nukimmik katersissutit, solceller, nunap iluata kissarnera il.il. atorlugit nukissiorneq.

engelsk renewable energy

vedvarende energi

nunap iluata erma *oq. arl.*

imeq nunap iluani quppani ammaneerannuanilu eqiteruttoq sialummit apummilluunniit pisoq, imaluunniit nunap iluani itinerusumeersoq; qille-rinikkut, puilasunit allatulluunniit assaanikkut millugullugu qallorneqartarpoq

engelsk groundwater

grundvand

nungujartorsinnaasoq *t*

atortussiat uumassusilinneersut* amerlanerit uumasuaraaqqanik isaannarnik takuneqarsinnaanngitsunit* kuldioxidimut*, imermut aamma immikkoortunut uumassusilinneersuunngitsunut nungutinneqarsinnaapput

oqaaseqarfiginnissut

Taamaattumik nungujartorsinnaasunik taaneqartarput, tassa sananeqaatit nungutinneqarsinnaanngitsut imaluunniit nungutikkuminaatsut (pinnguutit nungujartortanngitsut*) assignagit.

engelsk degradable

nedbrydelig

nungusaataanngitsoq *t*

pijuartitsisoq *t*

piorsaaneq imaluunniit isumalluutiniq atuineq nalitsinni pisariaqartitanik naammassinnittoq kinguaariit pilerumaartussat pissarsisinnaanis-saat akornusinnikkaluarlugu

oqaaseqarfiginnissut

Brundtlandip nalunaarusiaani taaguummut nungusaataanngitsumik piorsaanermut nassuiaat.

engelsk sustainable

bæredygtig

nungusaataanngitsumik

piorsaaneq *oq. marl.*

nalitsinni inuusut ingerlassatik, atuinerit il.il. aaqqissuutissagaat imatut, kinguaariit pilerumaartussat pisariaqartitaminnik pissarsisinnaanngorlugit, taamaalillutik ingerlassat pinngortitaq inuunermilu atugassarisat ajornerulersissanngikkaat - maanna siunissamiluunniit kinguaariissanut

oqaaseqarfiginnissut

Brundtlandip nalunaarusiaani taaguummut nungusaataanngitsumik piorsaanermut nassuiaat: "Allannngoriartornermi ingerlaneq tamatumani isumalluutiniq iluaquteqarneq, aningaasaliissutiniq aqutsineq, teknikimik atortoqarluni ineriartorneq suliffinnilu allannguutit oqimaaqatigiis-sunngorlugit, aamma maanna siunissamilu periarfissat inuiassuit pissarsiassaannut neriutaan- nullu naammassinnaanngorlugit."

engelsk sustainable development

bæredygtig udvikling

P

paasiniaaneq *t*

suulluunniit misissorneqarnera nassuiarneqarne- ralu sunik akoqarnera sunillu katitigaanera paa- siniarlugit

oqaaseqarfiginnissut

Paasiniaanerup takutippaa imeq pesticidenik ako- qartoq; uumaatsulerineq atorlugu paasiniaaneq.

engelsk analysis

analyse

PAH *naal.*

uanga naalisagaavoq polycykliske aromatiske hydrocarboner, aamma polyaromatiske kulbrin- ter*inik taaneqartut, PAH* uumaatsuleriner- mi iloqqasunik patajaatsunik imaqarput

oqaaseqarfiginnissut

PAH pilersinneqartarput qisuk, uulia eqqakkal- luunniit* nungutivinnagit ikumatikkaanni. PAH-t ilarpassui avatangiisini nungutikkuminaatsup- put (pinnguutit nungujartortanngitsut*), sanane- qaatinillu tamakkunanga mingutsitsinerit taku- neqarsinnaasarput nunaminertani soorlu asfalti- liorfeqarfiusimasuni, (aalisartut qassutaannik) usseriviusimasuni, tassa sananeqaatit tamakku nunap qaaginnaanut userartorneqarsimasarmata. PAH-t ilaat annikitsuinnaagaluarlutilluunniit kræfteqalissutaasinnaapput.

engelsk PAH

PAH

pallitsaaliugaq *t*

nunap mingutsinneqarsimasup pallitsaaliorneqar- nera, tamatumani mingutsitsinerup* tikinneqar- sinnaanera ajornarsinneqartarluni annikillisin- neqartarluniluunniit

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu asfalterinikkut, marrarmik, sioqqanik, fli- senik, ivikkanik imaluunniit orpiit qalipaannik sequtsikkanik matullugu. Pallitsaaliugaq nali- nginnaasumik qassutaasaliinikkut nalunaaqqut- serneqartarpoq.

engelsk cut-off entailing

afskæring

* oqaatsimut naqitikkamiittumut innersuussutaavoq

peerpaa *o*

peerlugit *o*

eqqaaneq – eqqagassanik eqqaaneq

oqaaseqarfiginnissut

Oqaaseq eqqakkanik passussinermut* atatillugu atorneqartarpoq.

engelsk dispose of

bortskaffe

piffik imissamik

pissarsiffigineqarsinnaasoq *oq. arl.*

nunap ilaa imermik katersuuffiusoq* imermik saqqumiinnartumik* imaluunniit nunap iluata ermanik* pissarsivigineqarsinnaasoq

engelsk water resources area

vandressourceopland

piiaasussaatitaaneq *t*

eqqagassat* passunneqarnissaannik eqqarneqarnissaannilluunniit ingerlatsisuunissamik kommunalbestyrelsen inatsisitigut pisussaaffiligaanera

bortskaffelsespligt

pileqqaarfimmisut ittoq *oq. marl.*

tassuuna ersersinneqarpoq sumiiffimmi aalajangersumi, soorlu nunap iluani, silaannarmi imermiluunniit pinngoqqaammit sananeqaatinik akooqassuseq, sananeqaatit tamakku imarisaat inuit pilersitaannik allanngortinneqarsimatinnagit

engelsk background concentration

baggrundskoncentration

pilerfii aallaavigalugit

immikkoortiterisarneq *oq. arl.*

eqqakkat suussuseqatigiikkaataarlugit arlalinnorlugit immikkoortiterineri, tassa imaappoq eqqakkat sanaartorneqarfii aallaavigalugit

oqaaseqarfiginnissut

Atortussianik (avatangiisinut navianartunik imaluunniit navianartunik) nioqputissiarineqarfianni imaluunniit atorneqarfianni, ”pilerfianni”, eqqakkat ingerlaarnerini piiaaneq, soorlu elektromikkik imaluunniit batteriit eqqagassanut nalinginnaasunut* akuleruteqqunagit.

engelsk source sorting

kildesortering

pinaveersaartippaa *o*

suulluunniit, tassalu matumani mingutsitsinerup*, siunissami pisinnaanera akornuserniarlugu iliuuseqarneq

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu eqqagassat ingerlaarneranni pilerfii aallaavigalugit immikkoortiterinerisigut* sananeqaatit avatangiisinut ulorianartut annertussusiat annikillisinneqassaaq.

engelsk prevent

forebygge

pinngitsoortitsinissamik

sulissutiginninneq *oq. marl.*

siunertaraa nunami, silaannarmi imermilu mingutsitsinerup* pallinneqannginnissaa siammat-saaliornissaaluunniit

oqaaseqarfiginnissut

Pinngitsoortitsinissamik sulissutiginninneq* tassaasinnaavoq illuliorfissami mingutsitami najugalit siunnersorneqarnerat, pallitsaaliugaq*, assaalluni piiaaneq il.il.

afværgesforanstaltning

pinnguut ozonimik

nungukkiartortsitsisoq *oq. arl.*

sananeqaat nunarsuup silaannartaata qutsissortani stratosfærimu nunarsuup qaaniit 20-50 km-inik qutsissulimmi ozonimik nungujartortitseqataasoq (pinnguutit nungujartortannigutsit*), tassa ilaatigut CFC*/Freon aamma sananeqaatit akuleriisut kloritallit brometallillu nungutikkuminaatsut*

oqaaseqarfiginnissut

Ozoneqarfiup nungukkiartornera nunap qaani qinngornernik ersinngitsunik ultravioletinik qinngorneqarnerulerneratigut nunap naasunut inuillu peqqissusaannut ajoqusiisinnaavoq. Taama sunniuteqartarnera* pissutigalugu freon/CFC* nillataartitsivitoqqanit/querititsivitoqqanit piiaqqaarlugu aatsaat tamakku iginneqartarput.

engelsk ozone depletion compound

ozonlagsnedbrydende stof

**pinnguut uumassusilinni
eqiteruttartoq** *oq. marl.*

pinnguut timimi eqiteruttartoq, taamalu uumasusillip pineqartup nerisaani imaluunniit avatangiisigisaani, soorlu nunami imermiluunniit, taamaattunit eqimanerulerluni

oqaaseqarfiginnissut

Assersuutissaapput dioxin*, furanit*, PCB aamma saffugassat oqimaatsut* arlalippassuit nerisariiaattuni eqiteruttartut.

engelsk bioaccumulating compound

bioakkumulierende stof

pinnguutit nungujartortanngitsut *t qass.*

nungujartorneq ajortoq imaluunniit nungutikkuminaatsoq

oqaaseqarfiginnissut

Isumaqavippoq nungujartortanngitsoq, aammali atorneqartarluni nungujartortikkuminaatsunut (allanngortikkuminaatsunut). Assersuutissaapput “ipertuut aqqaneq-marluk”, tassa POP-nik pinnguutit 12-iusut: aldrin, chlordan, dieldrin, DDT, endrin, hexachlorbenzen, heptachlor, mirex, PCB*, toxaphen, dioxinit* aamma furanit*, ilaatiigut ilisarnaateqartut pinnguutaagamik nungujartortanngitsut* (nungujartortikkuminaallutilluunniit) taamalu avatangiisini peertaratik, nunarsuarmut tamarmut siammartarput pilerfiminnit ungasissumut, aamma uumassusilinni amerlanerni eqiterukkiartortaramik*.

engelsk persistent compound

persistent

pioqqilersippaa *o*

eqqakkat suussuseqatigiikkuutaat immikkoortut* nioqutissiarineqaaqqaramik siunertaqqaavinut atoqqinnerat

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu akkumulatorit aqerlortallit* aqerlortaat katersoqqillugu nutaanik akkumulatoriliornermi pioqqilersillugu*.

engelsk reclaim

genindvinde

pissusissaanut naleqqussarpaa *oqaas.*

pissusilersortarneq aalajangersimasoq allanngortillugu pitsanngorsarluguluunniit, soorlu biilernerneq, nammineq atuineq il.il. - ingammik akileraartarneq akitsuusiisarnierlu eqqarsaatigalugit

oqaaseqarfiginnissut

Akileraartarnermut akitsuusiisarnermullu atorneqarnerusarpoq, soorlu nioqutissaq sanaarlunniit ulorianartutut imaluunniit eqqagassatut avatangiisinut ajoqutaasutut peertikkusunneranut.

adfærdsregulere

pitsaanerusumik taarsiineq *oq. marl.*

akoorutissat ajoqusiisartut sananeqaatinik/nioqutissianik/ iliuitsinik navianaateqannginnerusutut isigineqartunik taarserneqarnerat

engelsk substitution

substitution

**pitsaanerusunngorlugu taarsiisarnissamik
tunnaveqarneq** *oq. arl.*

akoorutissat ajoqusiisartut sananeqaatinik/nioqutissianik/ iliuitsinik ajoqusiisannginnerusutut isigineqartunik taarserneqartarnissaannik ataatsimut isiginnilluni naatsorsuutigineqartoq

engelsk substitution principle

substitutionsprincip

**pijuartitsinissaq siunertaralugu
akitsuut** *oq. arl.*

akitsuut pissusissaanut naleqqussaanaissamik siunertalik, innuttaasut taamaalillutik atuinnermini avatangiisit eqqarsaatiginerullugit pissusilersornissaat aamma/imaluunniit avatangiisinut tunnugatillugu iliussissanut akissanik pissarsinissamik siunertalik

grøn afgift

**pijuartitsinissaq siunertaralugu
pisiniarneq** *oq. arl.*

nioqutissianik imaluunniit sullissinernik pissarsinermi avatangiisit, nukimmik atuineq aamma/imaluunniit peqqissutsimut tunnagasut eqqarsaatigineqartaraangata

grønt indkøb

piuleqqaarfimmiit

suujunnaarnermut *oq. marl.*

nioqqtissiap avatangiisinut sunniutigisartagaasa qanoq ittuussusiannik naliliineq

oqaaseqarfiginnissut

Piussutsip ingerlasimaneranut oqaasinnaaq.

engelsk cradle to grave

vugge - til - grav

piusimanerup nalilernera *oq. marl.*

atortussianik, nukimmik*, akoorutissanik allanilu nioqqtissiornermi, atornerani iginneqarneranilu atorneqartunik naatsorsuineq

engelsk life cycle assessment

livscyklusvurdering

piussutsip qanoq ingerlasimanera *oq. arl.*

atortussiap piarneqarneraniit suliarineqarneranut atorneqarneranullu kiisalu iginneqartarneranut igitallu atoqqinneqartarnera* ilanngullugu nioqqtissiap ingerlanerani pisartunut taaguut

engelsk life cycle

livscyklus

POP *naal.*

sananeqaatit uumassusilinni nungujartortanngitsut - takukkit pinnguutit nungujartortanngitsut* aamma POP-t pillugit isumaqatigiissut*

oqaaseqarfiginnissut

POP* tuluit oqaasiisa Persistent Organic Pollutant naalisarneraat.

engelsk POP

POP

POP-t pillugit isumaqatigiissut *ateq*

nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissut sananeqaatinik quliusunik POP*-nik suussusilikkanik nioqqtissiornermik atuinermillu inerteqquteqarnissamik siunertaqartoq (aamma eqqussuineramik aamma avammut annissuinermik). Taakua saniatigut POP-t pillugit isumaqatigiissutip anguniarpaa, POP-nik pilersunik nioqqusianik marluusunik aniatitsinerit* pinaveersimatinnissaat, annikillinnissaat aamma, sapinngisamik, atorunnaarsinnissaat

oqaaseqarfiginnissut

Sananeqaatinut aqqaneq-marlunnut taakkununga assigiissutaavoq taakku pinnguutaagamik nungujartortanngitsut* (nungujartorsinnaanngitsut nungujartortikkuminaatsupilussuillunniit), tassa avatangiisinut peerneq ajortut, nunarsuarmut ta-

marmut siammartartut pilerfimminnit isorartuunut, aamma uumassusilinni eqterukkiartortartut*, uumassusilinni amerlanerpaani). Sananeqaatit POP*-t tassaapput aldrin, chlordan, dieldrin, DDT, endrin, hexachlorbenzen, heptachlor, mirex, PCB*, toxaphen, dioxinit* aamma furanit*. Isumaqatigiissut naalagaaffinnit 150-init atsiorneqarpoq atortuulerlunilu 17. maj, 2004. Kalaallit Nunaata 2006-imi Isumaqatigiissut isummerfigisimangilaa. (Aamma POP-mut Isumaqatigiissummut ilassutaasumik peqarpoq killeqarfiit qaanngelugit ungasissumut annguttartumik silaan-narmik mingutsitsineq pillugu (LRTAP-konvention), pineqartut ilaanni POP-/Stockholmimi Isumaqatigiissummut* assingusumik.)

engelsk POP convention/Convention on POPs

POP-konventionen

pujoq gassinnguuttoq *oq. marl.*

pujoq ikuallaanermi igarsuarmi/kissarsuussuarmi pilersartoq

engelsk flue-gas

røggas

PVC *naal.*

sananeqaatit plastikiusut ilaatigut sullilinnut atorneqartartut

oqaaseqarfiginnissut

PolyVinylChlorid, polymit* vinylkloridneersut*. PVC* ilaatigut eqqakkanut* ilanngukkaangami ajornartorsiorititsilersarpoq, tassa PVC* ikuallan-neqaraangat ilaatigut dioxin* aamma saltsyre pilersinneqartarmata.

engelsk PVC

PVC

Q

qaarsinnaasoq *t*

sananeqaatit nioqqtissiallu aamma iltilersorneqanngikkaluarlutik gassiliorujussuullutik kistsatserujussuarsinnaasut, aamma misiliinermi najoqqutissat aalajangersakkat malillugit qaartartut, imaaliallaannaq qaajusarsinnaallutik imaluunniit ilaannakortumik mattusimaneqartillutik kissanneqarnerminni qaarujussuuartartut

eksplosiv

qalusaniq kivisitseqqiineq *oq. marl.*

sioqqat ujaqqallu soorlu assersuutigalugu umiarsualivinnik itisilerinermi immap naqqanit qallukat kiviorartinneqarnerat

oqaaseqarfiginnissut

Tamakku prammit atorlugit assartorneqartarput prammillu naqqani ”ammartartoq” aqqutigalugu kiviorartinneqartarlutik.

engelsk marine dumping

klapning

qanoq ikumatigisinnaassusia *oq. marl.*

ikummatissap ikumatinneqarluni nukimmik peqassusia

oqaaseqarfiginnissut

Qanoq ikumatigisinnaassusia qaffasinnerpaasoq tassaavoq ikumanikkut aamma kingornatigut pujuata gassinnguuttup* eqikkartinneqarneratigut nukimmik peqassusia iluunngarmi. Qanoq ikumatigisinnaassusia appasinnerpaaq tassaavoq ikummatissap ikumanermi, kisianni kingornagut pujuata gassinnguuttup* eqikkartinneqarneranik malitseqartinneqarani nukimmik peqassusia. Qanoq ikumatigisinnaassusia appasinnerpaaq atorlugi, taavalu tassunga naleqqiullugu sunniisinnaassutsinik taasisarneq nalinginnaavoq. Tamatumaa ilagaa kissarneq eqikkartinneqarnikkut pinggortoq iluaqutigineqarpat sunniisinnaassut-sip 100%-imit annerusinnaanera.

engelsk heating value, thermal value

brændværdi

qitulisaat *t*

sananeqaat nioqqutissiaq qitunnerulersinniarlugu issorsimassusialuunniit ilorrisimanartunngortinniarlugu ilaatigut plasticimut, pinnerasaatit qalipaatinut, nipinnequtinut qalipaatinullu akuliunneqartartoq

oqaaseqarfiginnissut

Sananeqaatit ataatsimoortukkuutaat soorlu pthalatit, fosfaterit, citratit adipatillu plasticini atorneqartarput. Qitulisaatit ilaat, soorlu pthalatit* ilaat inunnet pinggortitamullu ajornartorsiutaasinnaapput. Paasineqarsimavoq pthalatit uumasuni qimerlulinni hormoninut akornutaasumik sunniussinnaasut*. Pthalatit kræfteqalersitsinnaasutut meeqqiorsinnaanermillu ajoqusiinnaasutut pasineqarput. PVC*-nik (plastik) ikuallaanikkut ilaatigut saltsyremik (HCI) aniatitsinermik dioxinimillu* pilersitsisoqarsinnaanermik nassataqartarpoq. HCI avatangiisinik seernarsaaqataasarpoq.

engelsk softener

blødgører

qussuk ateq

Nunat avannarliit avatangiisinut tunngatillugu avatangiisinik navianaatsueneraassutaat* Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiivisa 1989-imi pilersitaat

oqaaseqarfiginnissut

Qussuk nunani avannarlerni tamani atugaavoq. Europamiut avatangiisinut ilisarnaataannut* naasoq*-mut naligitinneqarpoq. Nioqqutissat ulluinarni atortakkat (soorlu pappiarat igaffimmi allarutissiat quligutillu), ajunngitsorsiasatut atortut attartuut (soorlu pequtit, qisunnet kissarsuutit qarasaasiattu) aamma sullisinerit (soorlu akunnitartarfiit biilinilli asaasarfiit) avatangiisinut ilisarnaatinik pilerneqarsinnaapput. Inuusutissat nakorsaatuullu Naasoq* mik Qussuk-millu meqqileneqarpoq ajorput. Naasoq* aamma Qussuk nioqqutissiorlut namminneq piumagunik atorsinnaavaat niuernermit atugassarisat tunngavigalugit atuutsillugit. Pingaarneruvoq nioqqutissiornerup atuinerullu avatangiisinik mianerinninnerunissamut sunnarniarnissaat. Nioqqutissat ataatsimoorlut avatangiisinut ilisarnaatinik* naliliisoqarpat piligassaqqissuussapput :nioqqutissiat avatangiisinut ilisarnaatinik* pilernerisigut ilumut avatangiisitigut iluaqusiisoqarsinnaasoq-avatangiisinut mingutserutaannginnerusumik nioqqutissior-nissaq siuarsarniarlugu avatangiisinut ilisarnaatinik* piliineq periaatsit eqqortuusoq-nioqqutissiani pineqartut iluanniittuni nioqqutissiat avatangiisinut ilisarnaatilikkat tunitivissaqartinneqar-tut. Nioqqutissiat ataatsimoorlut pineqartut eqqarsaatigalugit naammassineqarsimasariaqartut assigiinngitsut pilersinneqarsimapput, tamakku ilagalugit nioqqutissiornerup ingerlanerani atortussianik atuinnikkut piumasat sukannersut, poor-tuutissatigut eqqaanikkullu piumasat aamma nioqqutissiap avatangiisinut navianartunik peqqinnissamullu ajoqutaasumik* akoqarnissaata tunngaatigut piumasat, tassa imaappoq nioqqutissiap piussusaata ingerlasimanera* tamakkerlugu. Naammassineqarsimasussatut piumasarineqartut ukiut pingasuniit tallimanut ingerlaneranni sukaallatsinneqartarput naalagaaffiup, atuisut avatangiisinillu illersuisut suleqatigiiffiisa kiisalu niuertut nioqqutissiorlut sanniisaasa suleqatigiin-neratigut. Danmarkimi Avatangiisinut Allaffeqarfiup meqqit naasoq* aamma qussuk aqutaraat.

* oqaatsimut naqitikkamiittumut innersuussutaavoq

Naasoq*’p Qussuk-ullu assigiinnngissutigaaat oqar-tussaqarfinnit assigiinnngitsunit marlunneersuu-nertik niuerfinnillu assigiinnngitsunik atuuffeqar-nertik. Anguniakkat avatangiisitigullu piumasa-qaatit assigiinnangajapput.

engelsk ecolabel – the swan

svanen

S

saffiugassaq oqimaatsoq *oq. marl.*

aatsitassaq angissutsimut aalajangersumut savi-minermit oqimaanerusoq

oqaaseqarfiginnissut

Aatsitassat taamaattut ilaasa akulerunneri avata-ngiisini toqunartuusinnaasarput* uumasullu neri-sariiaanersisigut toqunartutut annertussuseqaler-lutik eqiterussinnaasarlutik, ilaatigut tassaallutik kviksølv*, aqerloq*, cadmium*. Saffiugassat oqi-maatsut tamarmik toqunartuunngillat, soorlu kuulti aamma platin uumasusilinnut ajoqusii-sannngilaq.

engelsk heavy metal

tungmetal

sananeqaat attukkaminut

aseruutsitsisinnaasoq *oq. arl.*

sananeqaatit imaluunniit nioqqutissiat neriuisu-unngikkaluarlutik toqqaannartumik, sivisuumik imaluunniit uteqqiattumik ammimit attorne-qartarnermikkut aseruunneqalersitsisinnaasut

engelsk local irritant

lokalirriterende stof

sananeqaat avatangiisinut

ajoqusiinnaasoq *oq. arl.*

sananeqaat pinngortitameereersoq inuilluunniit pilersitaat eqikkarneqarnermigut sunniutigisami-gullu* avatangiisinik ajoqusiisutut taaneqartoq

engelsk environmental pollutant

miljøbelastende stof

sananeqaat

kræfteqalersitsisinnaasoq *oq. marl.*

sananeqaatit imaluunniit nioqqutissiat anersaartor-nermi najuussorneqarnermikkut, iineqarnermik-kut imaluunniit ameq aqqutigalugu timimut iser-nermikkut kræfteqalersitsisinnaasut kræfteqaler-tarnermilluunniit akulikinnerulersitsisinnaasut

kræftfremkaldende stof

sananeqaat neriuisartog *oq. marl.*

sananeqaatit imaluunniit nioqqutissiat timip ipiu-taasartaanik uumasunik attuillutik timip ipiutaa-sartaanik uumasunik aseruisinnaasut

ætsende stof

sananeqaat peqqinnissamut

ajoqusiisartog *oq. arl.*

sananeqaatit imaluunniit nioqqutissiat anersaartor-nermi najuussorneqarnermikkut, iineqarner-mikkut imaluunniit ameq aqqutigalugu timimut iser-nermikkut toqussutaasinnaasut imaluunniit perulunnartumik ataavartumilluunniit toqunartu-qaalersitsisinnaasut

engelsk hazardous substance

sundhedsskadeligt stof

sananeqaat

pinngortitameeriinngitsoq *oq. marl.*

sananeqaat/atortussiassaq pinngortitami ”pissu-sissamisuginnartumik pisoqarneratigut” pilersannngitsoq, sananeqaatit ilaat piginnaaneqartar-put pinngortitami oqimaaqatigiinnermik allann-gortitsisinnaasumik, ilaallu pinngortitami nungu-tikkuminaatsusarput

engelsk xenobiotic

miljøfremmed stof

sananeqaat

sapigaqalissutaasinnaasoq *oq. marl.*

sananeqaatit imaluunniit nioqqutissiat anersaartor-nermi najuussorneqarnermikkut, imaluunniit ameq aqqutigalugu timimut iser-nermikkut sapi-galittut pissuseqalersitsisinnaasut, taamalu sana-neqaatip nioqqutissialluunniit annertunerusumik saqqummerneratigut nalorninaatsunik malunni-utsitsisinnaasut

sensibiliserende stof

sananeqaatit kinguaassisarnermut

innarliisinnaasut *oq. arl.*

sananeqaatit imaluunniit nioqqutissiat anersaartor-nermi najuussorneqarnermikkut, iineqarner-mikkut imaluunniit ameq aqqutigalugu timimut akuliunnermikkut kinguaassani kingornuttagaan-ngitsunik ilakutaqarnermik annertusitsisinnaa-sut imaluunniit angutit arnalluunniit kinguaassi-sarnerannik kinguaassiorsinnaanerannillu anni-killisitsisinnaasut

engelsk substances harmful to reproduction

reproduktions-skadende stoffer

sananeqaatit halogeninik imallit *oq. arl.*

uumaatsulerinermi ataqatigiit halogeninik* imallit (klor, brom, fluor imaluunniit jod). Ataqatigiit taamaattut avatangiisini qaqutiguinnaq isumami-neersumik siumugassaasarput. Ataqatigiit uumasusilinnersut halogenerersimasut ilarpasui sananeqaatinik avatangiisinut peqqinnissamullu ajoqusiisartuupput*, tamakku ilagalugit toqunarnarpaatut* ilisimasaasut (dioxinit*) kiisalu ikumarnaveersaatit

engelsk halogenated substances

halogenerede stoffer

sanaartorfimmit igitat *oq. marl.*

sanaartorfimmit igitassat *oq. marl.*

tamakku illuliornermi illunilluunniit isaterinermi pilersarput

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu qisuut, oqorsaatisiat glasuld, qalissiaq, gipspladit betonilu sanaartornermit eqqagassaa-sinnaapput*.

engelsk building waste

byggeaffald

seqummarissut *t qass.*

ujarak aatsitassamik piiaanermi aatsitassaq suluarneqaraangat amiakkuusartoq seqummareq-qissaq (tuluttuumiit)

oqaaseqarfiginnissut

Taamaattoq amerlanertigut imermut akuliussimasarpoq, atoqqitassanngortisivimmiillu* kuutsisivissuarnut, tatsinut immamulluunniit kuutsin-neqarajuttarluni.

engelsk tailings

tailings

siammarterinermi annaasaq *oq. marl.*

kissaq ungasissumiit kiassakkanut innaallagissallu sarfaata aqquataasigut agguaanneqarnerani atsumik annaneqartoq

distributionstab

silaannaq minguttoq *oq. marl.*

avatangiisini mingutserutaasup akuissusianut ersersitsissut

oqaaseqarfiginnissut

Avatangiisinik aqutsisoqarfiup, Miljøstyrelsen, silaannaq pillugu najoqqutassiaani silaannaq minguttoq tassaatinneqarpoq sananeqaatini issoq-qasuni, imerpalasuni gassitulluunniit ilisimasuni sananeqaatit mingutserutaasut silami nunap qaa-

niit 1,5 m-inik qutsitsigisumi siumugassaanerat.

engelsk immission

immission

sananeqaatinit sivisuumik

sunnarsimanearneq *oq. arl.*

sananeqaatinik ajoqusiisinnaasunik piffissami sivisuumi passutaqarneq ("piffissaq sivisooq" tassaavoq ukiut arlaqarsinnaasut)

langtidseksponering

Stockholmimi isumaqatigiissut *ateq*

nunat tamalaat isumaqatigiissutaat sananeqaatit POP-stoffitut* suussusersineqartut qulit sanaartorneqarnissaata atorneqarnissaatalu (kiisalu ima-maqa avataanit eqqusuunneqarlutillu avammut nioqqutigineqarnissaata) inerteqqutigineqarnissa-annik siunertalik

oqaaseqarfiginnissut

POP-t pillugit isumaqatigiissut isumaqatigaa. POP'it pillugit isumaqatigiissutip* aamma POP*'iliornermi saniatigut pilersartut suussusersineqartut marluk pitsaaliornissaat, annikillisar-nissaat, ajornanngippallu maangaannaq aniatin-neqarunnaarnissaat* anguniagarai. Sananeqaatit 12-it assigiissutigaa nungujartortanngitsuuga-mik* (nungutinneqarsinnaanatik imaluunniit nungutikkuminaatsorujussuullutik), tassa imaappoq avatangiisiniittuortarlutik, nunarsuarmut tamar-mut siammaattarlutik aamma pilerrfimminnit ungasissorujussuarmut, kiisalu uumasut nerisarii-aannerisigut uumassusilinni amerlanerpaani eqi-terullutik kimittutsikkiartuinnartarlutik*. Sana-neqaatit POP'it* 12-it tassaapput aldrin, chlordan, dieldrin, DDT, endrin, hexachlorbenzen, heptachlor, mirex, PCB*, to-xaphen, dioxinit* aamma furanit*. Isumaqatigiissut nunat 150 miss. atsiuga-raat, 2004-milu maajip 17-ianni atuutilerpoq. Kalaallit Nunaata isumaqatigiissut 2006-imi isum-merfigisimanngilaa. (Aamma silaannaap kille-qarfiit pitarlugit ungasissumut mingutsitaanera pillugu isumaqatigiissutip ataani POP-protokol'-eqarpoq (LRTAP-konventionen), ilaatigut POP-/Stockholmimi isumaqatigiissummut* assingus-sutilimmik.).

Stockholmkonventionen

suliffeqarfik kapitali 5-imut ilaasoq *oq. arl.*

suliffik mingutsitsisorujussuaq Avatangiisit pillugit peqqussummi kapitali 5-imi, peqqussummi atuuttumi nalunaarsukkat malillugit, nioqqutissi-

* oqaatsimut naqitikkamiittumut innersuussutaavoq

ulinginnerminni avatangiisinut akuersissuteqar-
toqaqqaartariaqartoq*

engelsk most potentially polluting industries

kapitel 5-virksomhed

suliffeqarfik mingutsitsinerusooq *oq. marl.*

suliffiit Avatangiisit pillugit peqqussummi kapi-
tali 5-imi, peqqussummi atuuttumi nalunaarsuk-
kat malillugit, nioqutissiulinnginnermi avata-
ngiisinut akuersissuteqarfingeqaqaartariaqar-
tut*, nalinginnaasumik suliffeqarfinnik Kapitali
5-imut ilaasunik* taaneqartartut

engelsk most potentially polluting industries

særligt forurenende virksomhed

sumiiffik assigaaq *oq. marl.*

imissaqarfik* kaajallallugu (nuna/imaq) sernissu-
utaasoq

spærrezone

sumiiffik

mingutsinneqarsimasorisaaq *oq. marl.*

sumiiffimmut mingutsitaasimasorisatut nalunaar-
sukkamat taaguut sulinermi atorpeqartoq

engelsk hot spot

hot spot

sunniut t

nukik* piffissap aalajangersimasumik sivissu-
sillip ingerlanerani tigoorneqarsinnaasoq ania-
tinneqarsinnaasorluunniit

oqaaseqarfinginnissut

Tamanna nalinginnaasumik W-mik, kW-mik
imaluunniit MW-mik taallugu uuttorneqartarpoq.
Siornatigut aamma HK-mik.

engelsk effect

effekt

T

tigooraasoq t

tigooraasoq

oqaaseqarfinginnissut

Latinerisuumiit: recapio = utertippaa, tiguaa, ava-
tangiisinut tunngatillugu nuna, imeq, siku/sermeq
silaannarlu, s.i. erngup, kuup, tatsip imaluunniit
immap imeq minguttoq* imaluunniit eqqaavissu-
armit imeq minguttoq* (imikoorut nakkartitsivik-
koortitaq) salitaq salinneqanngitsorluunniit eqqaa-
vissuarni sinerissamat qanittumiittunniittoq tigoo-

rartarpaat, tamatumunngalu atatillugu tigooraa-
sumik taaneqartarlutik. Taanna aamma s.i. silaan-
naq tigooraasoq pineqartillugu atorneqarsinnaa-
voq – pujoorfiit eqqagassaataannik tigooraasoq.

engelsk recipient

recipient

timimik passussissutikoq

navianaateqarsinnaasoq *oq. arl.*

eqqakkat navianartut* amerlanertigut napparsim-
mavinnit, laboratorianit, nakorsanit, kakiuisartu-
nit kigutit nakorsaanniilluunniit pisut tunillan-
nartuusinnaapput, imaluunniit inngigissunik ipit-
tunillu, soorlu kapuutininik, akoqarsinnaallutik

klinisk risikoaffald

toqunartoq t

sananeqaatit imaluunniit nioqutissiat (aamma
toqunartorujussuit) annikitsuararsuit anersaartor-
nermi najuussorneqarnermik, iineqarnermik-
kut imaluunniit ameq aqcutigalugu timimut iser-
nermik toqussutaasinnaasut imaluunniit pe-
rulunnartumik ataavartumilluunniit toqunartoqa-
lersitsisinnaasut

engelsk toxic

giftig

tunisassioortut akisussaaffik *oq. marl.*

nioqutissiamik piginnittut, avataanit tikisitsisut
aamma suliarinnittut tamatuma utertinnissaanut,
igitassartaanik* il.il. eqqaanermut aningaasartuu-
tinik akiliisuunissaannik piumasaq

producentansvar

tunniussisussaaitaaneq t

eqqagassat* suugaluartulluunniit passunneqarfis-
saannut kommunalbestyrelsip innersuussaanut
tunniussinissamik inatsisitigut pisussaaffiligaa-
neq

afleveringspligt

U

uuliakoortoqarnissaanut

piareersimatitat *oq. marl.*

inuit atortussallu pilertortumik sulisinneqalersin-
naasut uuliamillu maangaannaq maqisoornerup
kingunerisai annikillisarlugit

oqaaseqarfinginnissut

Kalaallit Nunaanni massakkut (2006) upalu-

ngaarsimatitsisoqarpoq Kalaallit Nunaanni umiar-sualivinni imaanilu sinerissamut qanittumi uuliamik mingutsitsisoqartillugu akiuiniarnissaq siu-nertaralugu upalungaarsimatitsinissamut atatillu-gu KANUKOKA'p aamma Kalaallit Nunaannut ministereqarfiup suleqatigiinnissamik isumaqati-giissutaat 1986-imi decembarimeersoq naapertor-lugu.

olieskadebereðskab

uuliakoq *t*

uuliap atorneqarneratigut sinneruttoq igitassan-gortartog – uulia atornikoq, mingutsitaq, soorlu saligutinit uuliafilterineersoq, motorolia atorni-koq, il.il.

spildolie

uuliamut/benziinamut

nakkartitsivik *oq. arl.*

imermik minguttumik* immertagaq ermup, uuli-ap beziinallu avissaartiterneqartarfiat

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu biiliniq asaasarfinni imeq immertakkami katersorneqartarpoq, tassuuna uuliap beziinallu sinnikui imermit avissaartinneqartarlutik.

engelsk oil/ gasoline trap

olie/benzinudskiller

uumassusilinniit eqqagassat *oq. marl.*

eqqakkat* sananeqaatinut uumasunit naasunillu pisuneersut

oqaaseqarfiginnissut

Soorlu nerisat sinnikui, pisat sinnikui.

organisk affald

uumassusillit iluaqutigalugit

minguiaaneq *oq. arl.*

bakteriat oquilluunniit nunami mingutserutaasu-nut nungusaatigalugit salisaatsinut ataatsimoor-tumik taaguut

oqaaseqarfiginnissut

Uumassusillit atorlugit allanngortitsiniarnermi pingaartuuvoq ingerlassaq tamakkerlugu iltimik aamma inuussutissanik pissarsiarineqarsinnaasu-nik (kvælstof, fosfor il.il.) tamaani peqartuarnis-saata, sananeqaatinik toqunartunik* peqanngin-nissaata, kiisalu sananeqarnikkut pissutsit, soorlu imeqassuseq aamma pH-værdi*p uumassusillit atorneqartut pisariaqartitaannut naapertuunnis-saata qulakkeernissaat.

engelsk bioremediation of contaminated soil
biologisk rensning (af forurennet jord)

uumasupiluaat *t*

uumaatserineq atorlugi sananeqaatinut uuma-sunik ajoqutaasunik, sullinernik, bakterianik oqunnik allanillu akiuiniarnermi atugassatut naat-sorsuussanut ataatsimut taaguut

oqaaseqarfiginnissut

Tamaku atorneqartarput soorlu eqqiaassutini bakteriaajaataasinnaasuni, qisunnut aanaveersaa-tini, ippernaarsaatini, annoraaminerni, qalipaati-ni naasoornaveersaatini, uuliani punnerutissia-ni teriarsuarnillu akiuiniutini. Uumasupiluaatit uumassusilinnik akiuiniutit naatsorsuussaapput taamaattumillu inunnt avatangiisinullu navianar-tuullutik. Uumasupiluaatinut ilaapput atorussiar-passuit ajoqusiinnaasut.

engelsk biocide

biocid

V

VVM *naal.*

avatangiisinut sunniutinik naliliineq

oqaaseqarfiginnissut

Espoo-mi Isumaqatigiissut aamma EU-mit peq-qussut, kinguneqartog sanaartukkat avatangiisi-nut annertuumik sunniuteqarsinnaasut, sananeqa-lersinnaasut aatsaat ingerlariaatsit arllallit naam-massereeraangata, ilaatigut VVM*-imik nassuiaa-siorneq, tamanut ammasumik tusarniaaneq il.il. Kalaallit Nunaat peqqussummut ilaanngilaq, ki-sianni isumaqatigiissummut ilaalluni.

engelsk environmental impact assessment

VVM

* oqaatsimut naqitikkamiittumut innersuussutaavoq

